

महाराष्ट्र विधानसभा

दुसरे अधिवेशन, २०१६

अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५०

वसमत (जि.हिंंगोली) तालुक्यातील पाडी खु. तलावाचे निकृष्ट दर्जाचे काम केल्याबाबत

(१) ५६५७ (०८-०४-२०१५). डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.अब्दुल सत्तार (सिल्लोड), श्री.विजय वडेहीवार (ब्रम्हपूरी), श्रीमती निर्मला गावित (इगतपूरी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वसमत (जि.हिंंगोली) तालुक्यातील पाडी खु.शिवारात माहे जानेवारी, २०१४ च्या सुरुवातीस वन परिक्षेत्र विभागामार्फत लाखो रुपयांचा निधी खर्च करून निकृष्ट दर्जाचे काम केले असल्यामुळे तलावातील पाणी झिरपत असल्याचे माहे जानेवारी, २०१५ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी निकृष्ट दर्जाचे काम करणाऱ्या संबंधित अधिकारी व ठेकेदारांची चौकशी करणाऱ्या संबंधित अधिकारी व ठेकेदारांची चौकशी करून त्याचेवर कोणती कारवाई केली आहे वा करणार आहे,

(३) तसेच येथील ग्रामस्थांना पाणी पुरवठा करण्याबाबत शासनाने काय कार्यवाही वा उपाययोजना केली आहे,

(४) अद्याप कोणतीच कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास त्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२३-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) व (४) पाडी (खु.) शिवारातील मातीनालाचे बांधकाम हे वन्य प्राण्यांना पिण्याचे पाणी उपलब्ध करण्याच्या अनुषंगाने केलेले आहे. वन विभागातर्फे ग्रामस्थांना पाणी पुरवठा करण्याची योजना राबविली जात नाही.

जालना जिल्ह्यात एनआरएचएम अंतर्गत सन २०१३ मध्ये झालेल्या पदभरतीत पात्र उमेदवारांना डावलून अपात्र उमेदवाराला संधी देण्यात आल्याचा गंभीर प्रकार

(२) ७८२२ (०९-०४-२०१५). श्री.अर्जुन खोतकर (जालना) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) जालना जिल्ह्यात एनआरएचएम अंतर्गत सन २०१३ मध्ये झालेल्या पदभरतीत पात्र उमेदवारांना डावलून अपात्र उमेदवाराला संधी देण्यात आल्याचा गंभीर प्रकार माहे डिसेंबर, २०१४ च्या शेवटच्या आठवड्यात निदर्शनास आला, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या प्रकरणी चौकशी केली आहे काय त्यात काय आढळून आले,
- (३) असल्यास, चौकशीनुसार पुढे कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) अद्याप कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (३०-०३-२०१६) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

सन २०१३ मध्ये राष्ट्रीय आरोग्य अभियान जि.प. जालना अंतर्गत कंत्राटी तत्वावर वैद्यकीय अधिकारी (पुरुष)-३१, वैद्यकीय अधिकारी (महिला)-२६, औषधनिर्माण अधिकारी-३४, आरोग्य सेविका-४३, कनिष्ठ अभियंता-१, प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ-७, तालुका समुह संघटक-८, डाटा मॅनेजर-१, स्टाफ नर्स व एलएचव्ही-८ या पदासाठी आयुक्त (कु.क.) व अभियान संचालक, रा.आ.अ. मुंबई सहसंचालक, आरोग्य सेवा (हि.व.ज.रा.) पुणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली जिल्हास्तरीय निवड समितीमार्फत पदभरती झाली होती. त्यापैकी तालुका "समुह संघटक" पदभरतीबाबत जिल्हा स्तरावर तक्रार प्राप्त झाली होती.

(२) होय.

सदर प्रकरणाची चौकशी सहा. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जालना यांच्या मार्फत करण्यात आली होती. केलेल्या चौकशीनुसार तक्रारीत तथ्य दिसून आले नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

शंकापूर (जि.चंद्रपूर) प्राथमिक आरोग्य केंद्रात वैद्यकीय अधिकारी अनुपस्थित असल्याबाबत

(३) ८६७१ (०८-०४-२०१५). श्री.सुरेश धानोरकर (वरोरा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शंकापूर (जि.चंद्रपूर) प्राथमिक आरोग्य केंद्रात वैद्यकीय अधिकारी अनुपस्थित असल्याबाबत माहे जानेवारी, २०१५ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) तसेच उक्त आरोग्य केंद्राला २८ गावे जोडलेली असतांनाही येथे अनेक वैद्यकीय सुविधांना अभाव आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,

वि.स. १७२ (३)

(४) असल्यास, चौकशीनुसार या आरोग्य केंद्रात वैद्यकीय अधिकारी व अन्य सोयी-सुविधा तातडीने पुरविण्यासंदर्भात शासन कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (२६-०५-२०१६) : (१) अंशतः खरे आहे.

प्राथमिक आरोग्य केंद्र, शंकापूर, जि.चंद्रपूर येथील कार्यरत दोन वैद्यकीय अधिकार्यांपैकी एक वैद्यकीय अधिकारी अपघातानंतर दिनांक १३.९.२०१४ ते १२.१.२०१५ पर्यंत वैद्यकीय रजेवर होते.

(२) हे खरे नाही.

उपलब्ध अधिकारी, कर्मचारी व साधनसामुग्री मार्फत रुग्णांना प्रतिबंधात्मक व उपचारात्मक सर्व आरोग्य सेवा उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राकावियो रुग्णालय, वरळी, मुंबई येथे अतिदक्षता विभाग (आयसीयु) स्थापित करण्याबाबत

(४) ८८४० (०७-०४-२०१५). **श्री.सुनिल शिंदे (वरळी) :** सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राकावियो रुग्णालय, वरळी (मुंबई) येथे अतिदक्षता विभाग (आयसीयु) स्थापित करण्याची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधीनी दिनांक २२ डिसेंबर, २०१४ रोजी लेखी निवेदनाद्वारे शासनाकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर निवेदनाच्या अनुषंगाने शासनकडून आजतागायत कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत व सदरहू कार्यवाही किती कालावधीत होणे अपेक्षित आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (१७-०३-२०१६) : (१) हे खरे आहे.

(२) राज्य कामगार विमा योजना रुग्णालय, वरळी येथे अतिदक्षता विभाग सुरु करण्याकरिता जिल्हा नियोजन समितीकडून निधी मिळण्यासाठी प्रस्ताव सादर करण्यात आला आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

किनवट व हिमायतनगर (जि.नांदेड) तालुक्यात मृदसंधारणच्या कामात झालेला अपहार

(५) १०४५३ (०७-०४-२०१५). **श्री.नरहरी झिरवाळ (दिंडोरी) :** सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नांदेड, जिल्ह्यातील किनवट व हिमायतनगर तालुक्यांना सन २०१२-१३ व २०१३-१४ या आर्थिक वर्षात २७०२ या उपशिषखाली आदिवासी विभागातून मृदसंधारण कामांकरिता अतिरिक्त निधी वितरीत करण्यात असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे ह काय,

वि.स. १७२ (४)

(२) असल्यास, वरील अतिरिक्त निधीची आवश्यकता होती का तसेच सदर निधीत अपहार झाल्याने संबंधीत असलेले अधिकारी यांच्यावर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (२५-०२-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

तथापि, आदिवासी विभागातून मृदुसंधारण कामांकरिता अतिरिक्त निधी हा २७०२ या लेखाशिर्षाखाली वितरित करण्यात आला नसून तो लेखाशिर्ष ४४०२-१०१२ टिएसपी व ४४०२ - १२०१ ओटीएसपी अंतर्गत नांदेड जिल्ह्यातील किनवट व हिमायतनगर तालुक्यांना वितरित करण्यात आलेला आहे.

(२) संचालक मृदु संधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन पुणे यांनी अतिरिक्त निधीची मागणी केली होती.स्थानिक तक्रारीच्या अनुषंगाने किनवट व हिमायतनगर तालुक्यातील सन २०१२-१३ मधील मृदुसंधारण कामाचे अधीक्षक कृषी अधिकारी (दक्षता पथक), कृषी आयुक्तालय, पुणे यांनी चौकशी केली आहे. प्राथमिक चौकशीअंती दोषी आढळलेल्या अधिकारी / कर्मचारी यांचेवर प्रशासकीय कार्यवाही प्रस्तावित असून विभागीय कृषी सहसंचालक, लातूर यांनी कृषी पर्यवेक्षक श्री.व्ही. एस. राठोड यांना शासन सेवेतून निलंबित केले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

मिरज (जि.सांगली) तालुक्यातील दंडोबा वनक्षेत्रांतर्गत

श्री.महादेव देवालय परिसरातील पर्यटनस्थळाबाबत

(६) १४१०७ (०८-०४-२०१५). डॉ.सुरेश (भाऊ) खाडे (मिरज) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मिरज (जि.सांगली) तालुक्यातील दंडोबा वनक्षेत्रांतर्गत श्री.महादेव देवालय परिसर हे मिरज तालुक्यासाठी एकमेव पर्यटनस्थळ उपलब्ध आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या पर्यटन स्थळांचा विकास करण्यासाठी वन विभागाने श्री महादेव देवालय विकास कार्यक्रम २०१३ हा सविस्तर कार्यक्रम तयार करून सांगली जिल्हा नियोजन व विकास समिती माहे ऑक्टोबर, २०१३ मध्ये सादर केला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त कार्यक्रमास मंजूर देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे कोणती व सदर कार्यक्रमास मंजूर देवून निधी उपलब्ध करून देणेबाबत शासनाची भूमिका काय ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (०८-०६-२०१६) : (१) हे खरे आहे.

(२) व (३) सदरहू पर्यटन स्थळाचा विकास करण्यासाठी जिल्हा नियोजन समिती, सांगली यांच्या मार्फत खालील प्रमाणे वर्ष निहाय निधी मंजूर करण्यात आला आहे.

अ)	सन २०१२-१३	---	रु. ७७.०० लक्ष
आ)	सन २०१३-१४	---	रु. १०१.७० लक्ष
इ)	सन २०१४-१५	---	रु. १०१.१५ लक्ष
ई)	सन २०१५-१६	---	रु. ३४.०० लक्ष
	एकूण	---	रु. ३१३.८५ लक्ष

उक्त निधीतून सदरहू पर्यटन स्थळाचा विकास करण्याच्या अनुषंगाने पर्यटकांसाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय, पुरुष व स्त्री पर्यटकांसाठी स्वच्छता गृह, कचरा कुंडी, पॅगोडा बांधणे, वनीकरण, निरीक्षण पथ, नाला व शुष्क दगडी बंधारा, संरक्षक रिर्लींग तयार करणे, चेलिंक कंपण करणे, झाडाभोवती पारकट्टे बांधणे इत्यादी कामे करण्यात आली आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अंधेरी (पूर्व) येथील नागपूर कामगार रुग्णालयाच्या नुतनीकरण,
अद्यावतीकरण व विस्तारीकरणातील विलंबाबाबत**

(७) १४७५८ (०८-०४-२०१५). श्री.रमेश लटके (अंधेरी पूर्व) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) अंधेरी (पूर्व) येथील शासनाच्या कामगार रुग्णालय मॉडल रुग्णालयामध्ये परिवर्तीत करण्याकरीता केंद्र सरकारच्या आरोग्य खात्याकडे देण्यात आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, गेल्या ६ वर्षांपासून रुग्णालयाच्या इमारतीचे व डागडुजीचे काम अर्धवट स्थितीत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, पावसाळयामध्ये रुग्णालयाच्या अतिदक्षता विभागात सर्वत्र पाण्याची गळती होत असून रुग्णालय सर्वत्र अस्वच्छ आहे, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, इमारत नुतनीकरणाचे अपूर्ण काम व अस्वच्छतेमुळे रुग्णांना अनेक प्रकारच्या असुविधा होत असून उपचार कार्यात दिरंगाई होत आहे, हे ही खरे आहे काय
- (५) असल्यास, रुग्णालय केंद्र शासनाच्या आरोग्य खात्याकडून परत राज्य शासनाच्या ताब्यात घेऊन नुतनीकरण, अद्यावतीकरण व विस्तारीकरण करण्याबाबत काय उपाययोजना करण्यात आली आहे, अथवा करण्यात येणार आहे,
- (६) तसेच कामगार रुग्णालयाच्या दुरवस्थेबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी मा. आरोग्य मंत्र्यांना पत्र दिले, हे खरे आहे काय
- (७) असल्यास, उपरोक्त पत्राबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (१७-०३-२०१६) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

राकावि महामंडळ आदर्श रुग्णालय अंधेरी हे रुग्णालय केंद्र शासनाच्या आरोग्य विभागाकडे हस्तांतरित करण्यात आले नसून केंद्र शासनाच्या श्रम व रोजगार मंत्रालय यांच्या अधिपत्याखालील राकावि महामंडळ नवी दिल्ली यांचेकडे दि. १४/०४/२००८ रोजी हस्तांतरित करण्यात आले आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) हे अशतः खरे आहे.

पावसाळ्यामध्ये आदर्श रुग्णालय अंधेरी येथील अतिदक्षता विभागामध्ये पाण्याची गळती झाली नसून इतर विभागामध्ये गळती झाली आहे. सदर रुग्णालयाचे बांधकाम अपूर्ण असल्याने ढिगारे व बांधकाम साहित्य आवरात पसरलेले आहेत.

(४) हे खरे नाही.

(५) हे खरे नाही.

राकावि महामंडळ आदर्श रुग्णालय अंधेरी केंद्र शासनाकडून राज्य शासनाच्या ताब्यात घेऊन नुतनीकरण व इतर उपाययोजना करण्याबाबतचा प्रस्ताव प्रलंबित किंवा प्रस्तावित नाही.

(६) व (७) हे खरे आहे.

कामगार रुग्णालयाच्या दुरुस्तीबाबत कार्यवाही करण्यात येत आहे.

पुणे शहरासह राज्यात "स्वाईन फ्लू" चा संसर्ग वाढत असतांना महानगरपालिकांच्या रुग्णालयांमध्ये प्रतिबंधक "टॅमी फ्लू" च्या औषधांचा तुटवडा असल्याबाबत

(८) १५९७८ (०७-०४-२०१५). श्री.भिमराव तापकीर (खडकवासला) : सन्माननीय

सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पुणे शहरासह राज्यात "स्वाईन फ्लू" चा संसर्ग वाढत असतांना महानगरपालिकांच्या रुग्णालयांमध्ये प्रतिबंधक "टॅमी फ्लू" च्या औषधांचा तुटवडा आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, महापालिकांच्या रुग्णालयांत एका महिन्याला तीस हजार गोळ्यांची गरज असतांना प्रत्यक्षात ५ हजारच गोळ्या आरोग्य विभागाकडून मिळत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, महिन्याला किती औषधांची गरज आहे यांचे नियोजनही आरोग्य विभागाकडे नाही तसेच याच कारणामुळे औषधांचा तुटवडा झाला आहे, हे खरे आहे काय,

(४) पुणे महानगरपालिकेचे प्रभारी आरोग्य प्रमुख यांनी रुग्णांची संख्या वाढत असल्याने जास्त प्रमाणात औषधांची गरज असल्याचे सांगितले असतांनाही आरोग्य खात्याकडून त्यांना ती कमी प्रमाणात उपलब्ध करून दिली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) उक्त प्रकरणी दखल घेऊन भविष्यात "स्वाईन फ्लू" चा संसर्ग रोखण्याच्या दृष्टीने आवश्यक तेवढा औषध पुरवठा करण्यासाठी शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (१२-०२-२०१६) : (१), (२) हे खरे नाही.

उप संचालक, आरोग्य सेवा, पुणे मंडळ, पुणे यांचेमार्फत पुणे महानगरपालिकेस जानेवारी ते एप्रिल , २०१५ या कालावधीत ऑसेल- टॅमीवीरच्या ६०७०० गोळ्या देण्यात आल्या. तसेच पुणे महानगरपालिकेच्यावतीने १ लाख ६४ हजार ९०० गोळ्या खरेदी करण्यात आल्या.

(३) व (४) हे खरे नाही.

महानगरपालिकांच्या रुग्णालयांना आवश्यक औषध पुरवठा करणे ही जबाबदारी संबंधीत महानगरपालिकेच्या आरोग्य विभागाची आहे. तरीही उप संचालक, आरोग्य सेवा, पुणे मंडळ, पुणे यांनी जानेवारी ते एप्रिल २०१५ या कालावधीत महानगरपालिका पुणे यांना ६०७०० गोळ्या उपलब्ध करून दिल्या. तसेच पुणे महानगरपालिकेच्यावतीने १ लाख ६४ हजार ९०० गोळ्या खरेदी करण्यात आल्या.

(५) सार्वजनिक आरोग्य विभागाने या वर्षी लागणाऱ्या औषधांचा संख्येनुसार मार्च, २०१५ मध्ये खरेदी प्रक्रिया पूर्ण केली असून सध्या राज्यात पुरेशा प्रमाणात ऑसेलटॅमीवर औषध उपलब्ध आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबई धारावी येथे महिला भवनाची निर्मिती करण्याबाबत

(९) १६७०६ (१४-०८-२०१५). प्रा.वर्षा गायकवाड (धारावी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील धारावी येथील बहुतांशी भाग झोपडपट्टीचा असून विविध समाजातील गोरगरीब महिला आहेत, त्यामध्ये मागासवर्गीय तसेच निराधार महिलांचाही समावेश आहे, या महिलांच्या सर्वांगीण विकासासाठी विविध प्रकारचे उपक्रम राबविणे, शासकीय योजनांचा लाभ मिळवून देणेकरिता महिला भवनाची निर्मिती करण्यात यावी, यासाठी मा.लोकप्रतिनिधींनी दिनांक २१ मे, २०१५ रोजी मा.महिला व बालविकास मंत्री यांना निवेदन दिले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, धारावी भागात महिला भवनाची निर्मिती व्हावी, यासाठी कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे वा येत आहे,

(३) अद्याप कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास, त्यामागील कारणे कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) होय.

(२) व (३) धारावी येथे महिला उद्योग भवन बांधण्यासाठी रुपये ६ कोटी (रुपये सहा कोटी फक्त) निधी पुरवणी मागणीद्वारे मिळणेबाबतचा प्रस्ताव सन २०१४-१५ च्या पावसाळी अधिवेशनामध्ये सादर करण्यात आला होता. वित्त विभागाने सादर प्रस्तावाच्या अनुषंगाने मुद्दे उपस्थित करून पुरवणी मागणी प्रस्ताव अमान्य केला. सादर प्रस्तावाच्या अनुषंगाने गृहनिर्माण विभागाकडून प्राप्त माहितीनुसार "धारावी पुर्नविकस प्रकल्पाच्या दि.२५.०१.२०१२ रोजीच्या मंजूर विकास नियंत्रण नियमावलीतील दिलेल्या सोयी सुविधांच्या तक्त्यामध्ये महिला भवन बांधण्याची तरतूद नाही. धारावी पुर्नवसन प्रकल्पाने दि.०८.०३.२०१३ रोजी धारावी अधिसूचित क्षेत्राचा प्रारूप नियोजन प्रस्ताव जनतेच्या हरकती व सूचनांकरिता प्रसिध्द करण्यात आला होता. त्यावेळी महिला भवनकरिता जागा आरक्षित करण्यासंदर्भात मागणी धारावी प्रकल्पामध्ये करण्यात आलेली नव्हती. प्रकल्पाकडे प्राप्त झालेल्या हरकती व सूचनांवर सुनावण्या घेण्यात

येवून झोपडपट्टी पुर्नवसन प्राधिकरणाची मंजूरी घेऊन सदर नियोजन प्रस्ताव दि. १७.०६.२०१४ रोजी झोपडपट्टी प्राधिकरणामार्फत शासन मान्यतेस्तव सादर करण्यात आला होता. त्यावर मा.मुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. १२.०८.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीत सदर नियोजन प्रस्ताव योग्य असून तो तत्वतः मान्य करण्यात येत आहे असा निर्णय शासनाने घेतलेला आहे. शासनाने तत्वतः मान्यता दिलेल्या झोपडपट्टी पुर्नवसन प्रकल्पाच्या आराखड्यामध्ये महिला भवनाकरिता जागा आरक्षित ठेवण्यात आली नसल्याने तेथे अद्याप महिला भवनाची निर्मिती होऊ शकली नाही.

**पडेल (ता.देवगड, जि.सिंधुदूर्ग) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्राला
ग्रामीण रुग्णालयाचा दर्जा मिळण्याबाबतचा प्रस्ताव**

(१०) १७८६३ (१७-०८-२०१५). श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), प्रा.वर्षा गायकवाड (धारावी) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पडेल (ता.देवगड, जि.सिंधुदूर्ग) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्राला ग्रामीण रुग्णालयाचा दर्जा मिळावा, अशी मागणी येथील स्थानिक लोकप्रतिनिधी व रहिवासी यांनी मा.सार्वजनिक आरोग्य मंत्री यांना दिनांक १५ मे, २०१५ रोजी वा त्यासुमारास केली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणाचा प्रस्ताव शासनास प्राप्त झाला आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने पुढे काय कार्यवाही केली आहे वा करणार आहे,
- (४) अद्याप कोणतीच कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (११-०३-२०१६) : (१) हे खरे आहे.

- (२) व (३) पडेल, ता. देवगड, जि.सिंधुदूर्ग येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्राचे ग्रामीण रुग्णालयात श्रेणीवर्धन करण्याचा प्रस्ताव शासनास अद्याप प्राप्त झालेला नाही. सदर प्रस्ताव निकषांनुसार तपासून सादर करण्याबाबत जिल्हा शल्य चिकित्सक, सिंधुदूर्ग यांनी दि. २०.०५.२०१५ व दि. २५.०८.२०१५ च्या पत्रान्वये जिल्हा आरोग्य अधिकारी, सिंधुदूर्ग यांना कळविले आहे.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नांदगांव व येवला (जि.नाशिक) तालुक्यातील आरोग्य संस्थांची
सी.एस.आर. योजनेमधून सुधारणा करण्याबाबत**

(११) १८२५९ (१७-०८-२०१५). श्री.छगन भुजबळ (येवला), श्री.जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा कळवा), श्री.रमेश कदम (मोहोळ), श्री.अवधूत तटकरे (श्रीवर्धन), श्री.दिलीप वळसे-पाटील (आंबेगाव) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नांदगांव व येवला (जि.नाशिक) तालुक्यातील आरोग्य संस्थाची सी.एस.आर. योजनेमधून सुधारणा करण्यासाठी मनमाड येथील पेट्रोलियम कंपन्यांना प्रस्ताव पाठविण्याबाबत जिल्हाधिकारी नाशिक यांचेकडे दिनांक २५ नोव्हेंबर, २०१४ रोजी निर्णय होवूनही जिल्हा शल्यचिकित्सकांनी याबाबत दिरंगाई केली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, प्रश्न भाग (१) बाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी दिनांक २३ जानेवारी, २०१५ व दिनांक ४ मे, २०१५ रोजी जिल्हा शल्यचिकित्सकांकडे स्मरणपत्राद्वारे पाठपुरावा करूनही त्यांनी लोकप्रतिनिधींच्या निवेदनाची दखल घेतलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) तसेच नाशिक येथील जिल्हा रुग्णालयात वैद्यकिय प्रतिपूर्ती देयके व अपंग प्रमाणपत्रांमध्ये गैरव्यवहार होत असल्याचे माहे मार्च, २०१५ मध्ये निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, नाशिक येथील आगामी सिंहस्थ कुंभमेळ्याच्या पार्श्वभूमीवर अशा अकार्यक्षम व बेपर्वाई करणाऱ्या अधिकाऱ्यांची बदली करण्याची स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी दिनांक २७ एप्रिल, २०१५ रोजी वा त्या सुमारास शासनाकडे मागणी केलेली आहे,
- (५) असल्यास, प्रश्न भाग (१) ते भाग (४) बाबत शासनामार्फत कोणती तातडीची कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) अद्याप, कोणतीही कार्यवाही केलेली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय ?

डॉ. दीपक सावंत (१७-०३-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) हे खरे नाही.

(४) होय, हे खरे आहे.

(५) तत्कालीन जिल्हा शल्य चिकित्सक, नाशिक यांची बदली दिनांक २४.०९.२०१५ रोजीच्या आदेशान्वये करण्यात आली आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नाशिक जिल्ह्यातील कळवण जिल्हा उपरुग्णालयात गेल्या २-३ वर्षांपासून
सोनोग्राफी केंद्र व मशीन बंद असल्याबाबत**

(१२) १८७९१ (१७-०८-२०१५). श्री.वैभव पिचड (अकोले), श्री.अवधूत तटकरे (श्रीवर्धन), श्री.रमेश कदम (मोहोळ), श्री.जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा कळवा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नाशिक जिल्ह्यातील कळवण जिल्हा उपरुग्णालयात गेल्या २-३ वर्षांपासून सोनोग्राफी केंद्र बंद असून लाखो रुपये खर्च करून खरेदी केलेले सोनोग्राफी मशीन धूळखात पडले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याप्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, असल्यास, चौकशीत आढळून आले आहे,

(३) अद्याप चौकशी केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत तसेच सोनोग्राफी केंद्र व सोनोग्राफी मशीन त्वरीत कार्यान्वित करण्याच्या दृष्टीने शासन काय उपाययोजना करणार आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (१७-०३-२०१६) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

(२) व (३) कळवण येथे सोनोलॉजिस्ट नसल्याने सोनोग्राफी केंद्र बंद होते. तथापि, सोनोलॉजिस्टची नियुक्ती करण्यात आली आहे. सद्यस्थितीत सोनोग्राफी मशीन नादुरुस्त असल्याने मानव विकास कार्यक्रमांतर्गत नविन सोनोग्राफी मशीनची मागणी करण्यात आलेली आहे. सदरहू सोनोग्राफी मशीन प्राप्त होताच सोनोग्राफी सेंटर सुरु करण्यात येईल.

**राज्यातील अ, ब व क वर्गातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात इसीजी
(इलेक्ट्रो कार्डिओग्राफी) मशीन उपलब्ध करून देण्याबाबत**

(१३) १८९०४ (१४-०८-२०१५). श्री.संजय कदम (दापोली), श्री.बाबुराव पाचर्णे (शिरूर), डॉ.सतीश (अण्णासाहेब) पाटील (एरंडोल), श्री.राणाजगजीतसिंह पाटील (उस्मानाबाद), श्री.राहुल मोटे (परांडा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील अ, ब व क वर्गातील प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या ठिकाणी हृदय विकारासारख्या गंभीर आजाराचे निदान त्वरीत व्हावे यासाठी सर्व इसीजी (इलेक्ट्रो कार्डिओग्राफी) मशीन उपलब्ध करून देणार असल्याचे मा. आरोग्य राज्यमंत्री यांनी दिनांक २२ एप्रिल, २०१५ रोजी जाहीर केले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्यातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना कामाची वेळ निश्चत केलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, राज्यातील १८१८ प्राथमिक आरोग्य केंद्राची अ, ब व क या प्रमाणे वर्गवारी करण्यात येणार आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, त्यानुसार आतापर्यंत किती प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या ठिकाणी सदर मशीन उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत, तसेच किती प्राथमिक आरोग्य केंद्राची अ, ब, क या प्रमाणे वर्गवारी करण्याच्या दृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०९-०३-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील वैद्यकीय अधिकाऱ्यांच्या कामाच्या वेळा ठरवून देण्यात आलेल्या आहेत. तसेच आपत्कालीन परिस्थितीमध्ये रुग्णांना सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांनी मुख्यालयात राहणे बंधनकारक करण्यात आले आहे.

(३) व (४) राज्यातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रांची त्यांच्या कामकाजावरून अ वर्ग, ब वर्ग, क वर्ग अशी वर्गवारी करण्याबाबतची बाब विचाराधीन आहे.

आयपीएचएस अंतर्गत सन २०१४-१५ मध्ये ७०४ प्राथमिक आरोग्य केंद्र निवडण्यात आली आहेत. त्यापैकी ५३ प्राथमिक आरोग्य केंद्रांना ईसीजी मशीन खरेदी करण्याकरीता सन २०१५-१६ च्या राष्ट्रीय आरोग्य अभियान कार्यक्रम अंमलबजावणी आराखड्यामध्ये (पीआयपी) अनुदान प्रस्तावित करण्यात आले आहे. तथापि, सदर पीआयपी केंद्र शासनाकडून अद्याप मंजूर झालेला नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात सिध्दीविनायक ट्रस्टच्या माध्यमातून
१६ डायलेसीस मशीन शासनाने मंजूर केल्याबाबत**

(१४) १८९५४ (१४-०८-२०१५). श्री.अवधूत तटकरे (श्रीवर्धन) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात डायलेसीस रुग्णांची वाढती संख्या लक्षात घेता गैरसोय टाळण्यासाठी सिध्दीविनायक ट्रस्टच्या माध्यमातून १६ डायलेसीस मशीन शासनाने मंजूर केल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या डायलेसीस मशीन केव्हापासून कार्यान्वीत करण्यात येणार आहेत,

(३) असल्यास, या डायलेसीस मशीन कोणकोणत्या रुग्णालयात उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (०९-०३-२०१६) : (१) हे खरे आहे.

(२) व (३) आरोग्य सेवा संचलनालयाच्या अखत्यारितील ३४ जिल्हा/ उपजिल्हा रुग्णालयांत १०२ डायलेसीस युनिट खरेदी करण्यासाठी श्रीसिध्दीविनायक गणपती मंदिर न्यास, मुंबई यांच्यामार्फत अर्थसहाय्य करण्यास विधी व न्याय विभागाच्या दिनांक ११.०८.२०१५ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे.

त्यापैकी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात जिल्हा रुग्णालय, सिंधुदुर्ग (२ नग), उपजिल्हा रुग्णालय, सावंतवाडी (२ नग), उपजिल्हा रुग्णालय, कणकवली (४) नग, ग्रामीण रुग्णालय, मालपण (४) नग, ग्रामीण रुग्णालय, देवगड (४ नग), अशा एकूण १६ नग डायलेसीस मशीन मंजूर करण्यात आल्या आहेत.

त्यानुसार सदर डायलेसीस मशीन खरेदीसाठीची निविदा प्रक्रिया आरोग्य सेवा संचालनालयामार्फत सुरु करण्यात येत असून सदर खरेदी प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर डायलेसीस मशीन कार्यान्वीत करण्यात येतील.

राधानगरी (जि.कोल्हापूर) अभयारण्याच्या रस्त्याच्या कामात झालेला गैरव्यवहार

(१५) २३९२६ (१४-०८-२०१५). श्री.प्रकाश आबिटकर (राधानगरी), श्री.उल्हास पाटील (शिरोळ) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) जिल्हा नियोजन मंडळाकडून मिळालेल्या निधीतून राधानगरी (जि.कोल्हापूर) अभयारण्यात झालेल्या पन्नास लाखांच्या रस्त्याचे कामात मोठ्या प्रमाणात गैरव्यवहार झाल्याचे दिनांक २८ मे, २०१५ रोजी निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त कामासाठी ठेकेदार नियुक्त करताना कोणत्याच प्रकारची निविदा प्रक्रिया राबवली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याप्रकरणी चौकशी केली आहे काय व चौकशीत काय आढळून आले,
- (४) असल्यास, त्याअनुषंगाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१२-०२-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

(२) सार्वजनिक बांधकाम विभागाने जारी केलेल्या दिनांक १६.११.२००६ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार सदर कामे निविदा न मागवता मंजूर सहकारी संस्था यांचेमार्फत करण्यात आली आहेत.

(३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

यवतमाळ जिल्ह्यातील पिडीत महिलांना मनोर्धैर्य योजनेचा लाभ मिळण्याबाबत

(१६) २४८६३ (१४-०८-२०१५). श्री.राजु तोडसाम (अर्णी), श्री.बाळासाहेब थोरात (संगमनेर), श्री.सुरेश हाळवणकर (इचलकरंजी) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) यवतमाळ जिल्ह्यातील सोळा तालुक्यात पिडीत महिला, तरुणांचे मनोर्धैर्य वाढविण्यासाठी शासनाने तीन लाख अर्थसहाय्य करण्याचे धोरण जाहीर केले असतानाही महिला व बाल कल्याण विभागाने माहे मार्च २०१४ ते माहे मार्च २०१५ या काळात बलात्कार पिडीतांचे ११२ प्रकरणे जिल्ह्यातील पो.स्टे.त नोंदविली असताना, अद्याप या पिडीतांना मनोर्धैर्य योजनेचा लाभ झाला नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिल्ह्यात २९ पोलीस स्टेशन अंतर्गत ह्या ११२ प्रकरणाची नोंद असून भा.द.वी३७५ कलमा अंतर्गत गुन्ह्याची कागदपत्रे तसेच एफ.आय.आर. ची छायाप्रत अद्याप पोलीस स्टेशन अधिका-यांनी महिला, बाल कल्याण विभागाला न पाठविल्याने मदतीच्या व पुनर्वसनाच्या योजनेचा लाभ मिळू शकला नाही हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व तदनुसार एफ.आय.आर. ची छायाप्रत न देणाऱ्या संबंधित दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे तसचे मनोर्धैर्य योजनेचा लाभ पिडीतांना मिळण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (२०-०२-२०१६) : (१) व (२) हे खरे नाही.

यवतमाळ जिल्ह्यात २९ पोलीस स्टेशन असून माहे मार्च २०१४ ते मार्च २०१५ दरम्यान भा.द.वि. कलम २७६ अंतर्गत बलात्काराच्या एकंदरीत १२५ गुन्ह्यांपैकी ६२ गुन्ह्यांच्या एफ.आय.आर ची नोंद झाली असून उर्वरित ६३ गुन्ह्यातील एफ.आय.आर बाबत संबंधीत पोलीस स्टेशनमध्ये कार्यवाही सुरु आहे. तसेच याबाबत संबंधीत पोलीस स्टेशन मार्फत जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी, यवतमाळ यांना वरील कालावधीत एकंदरीत ५० प्रकरणे प्राप्त झाली आहेत. त्यानुसार जिल्हा मंडळाने एकूण ४५ प्रकरणे मंजूर केली असून त्या सर्व पिडीतांना मनोर्धैर्य योजनेचा लाभ देण्यात आलेला आहे.

(३) याबाबत सदर संबंधीत प्रभारी पोलीस ठाणे यांना तात्काळ एफ.आय.आर च्या प्रति पाठविण्याबाबत पोलीस अधक्षक, यवतमाळ यांनी निदेश दिले असून ज्या प्रभारी पोलीस ठाणे यांनी वेळीच एफ.आय.आर च्या प्रती पाठविलेल्या नाहीत त्यांचे स्पष्टीकरण मागविण्यात आलेले आहे. स्पष्टीकरण प्राप्त झाल्यानंतर योग्य ती कार्यवाही करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सावित्रीबाई सुकन्या योजना या राष्ट्रीय अर्थसहाय्य योजनेकरिता
दारिद्र्य रेषेच्या उत्पन्नाची अट रद्द करण्याबाबत**

(१७) २८८८१ (१२-०१-२०१६). श्री.ओमप्रकाश ऊर्फ बच्चू कडू (अचलपूर) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सावित्रीबाई सुकन्या योजना या राष्ट्रीय अर्थसहाय्य योजनेकरिता दारिद्र्य रेषेच्या उत्पन्नाची अट रद्द करून मर्यादा रुपये ३०,००० इतकी करण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधी, अचलपूर यांनी दिनांक ३० सप्टेंबर, २०१५ रोजी शासनाकडे मागणी केली होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, याची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१६-०६-२०१६) : (१) होय.

परंतु सावित्रीबाई सुकन्या योजना या राष्ट्रीय अर्थ सहाय्य योजना अशी कोणत्याही प्रकारची योजना महिला व बाल विकास विभागामार्फत राबविण्यात येत नाही. तथापि, या विभागाकडून महाराष्ट्र राज्यामध्ये मुलींचे शिक्षण व आरोग्य यामध्ये सुधारणा करणे, त्यांच्या उज्ज्वल भविष्यासाठी आर्थिक तरतूद करणे, बालिका भुणहत्या रोखणे, मुलींच्या जन्माबाबत समाजामध्ये सकारात्मक विचार आणणे, बाल विवाह रोखणे आणि मुलांइतका मुलींचा जन्मदर वाढविणे या उद्देशाने दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबात जन्मणा-या मुलांसाठी दिनांक १.१.२०१४ पासून सुकन्या योजना सुरु करण्यात आली आहे.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**टोगलापूर (ता.चांदूरबाजार, जि.अमरावती) या संस्थेचे इतर संस्थाकडे
हस्तांतर करण्याची तरतूद करण्याबाबत**

(१८) २८९०९ (२१-०१-२०१६). श्री.ओमप्रकाश ऊर्फ बच्चू कडू (अचलपूर) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) महारोगी सेवा मंडळ संचालित कनिष्ठ वरिष्ठ बालगृह तपोवन अमरावती या संस्थेचे बालगृह बंद पडलेले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, बंद पडलेल्या बालगृहामुळे अमरावती जिल्ह्यातील गरजू बालकांची गैरसोय झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या वंचित बालकांना बाल न्याय अधिनियम कायद्यातील आवश्यक तरतूद नसल्यामुळे बालगृहाच्या सुविधापासून वंचित ठेवले जात आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) सदर बंद पडलेले बालगृह सत्यशोधक बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था टोगलापूर तालुका चांदूरबाजार जिल्हा अमरावती या संस्थेस हस्तांतर / स्थलांतर करण्याबाबत लोकप्रतिनिधी अचलपूर शासनाकडे दिनांक २९ जुलै, २०१५ रोजी पत्र लिहून मागणी केली आहे, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, शासन अश्या बंद पडलेल्या बालगृहामधील बालकांना तातडीने अन्य सुविधा निर्माण करण्याकरिता अशी बालगृहे बाल न्याय अधिनियम कायद्यात हस्तांतर आणि स्थलांतर याबाबत आवश्यक त्या दुरुस्त्या करून अन्य संस्थाना वर्ग करणार आहे काय,
- (६) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे नसल्यास, याची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) होय.

(२) हे खरे नाही.

जिल्हाधिकारी अमरावती यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठक घेऊन संस्थेत दाखल प्रवेशितांना बाल कल्याण समितीमार्फत इतर बालगृहामध्ये स्थलांतरीत करण्यात आले आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) होय.

(५) मान्यता रद्द केलेल्या संस्थांचे इतर संस्थांकडे हस्तांतर करण्याची तरतूद बाल न्याय अधिनियमात नाही. मात्र, शासन निर्णय दि.२१ जुलै, २०१४ अन्वये बालकाश्रमाचे/बालगृहांचे स्थलांतर करण्याबाबत यापूर्वीच निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

औरंगाबाद जिल्ह्यात मनोधैर्य योजना अयशस्वी झाल्याबाबत

(१९) २८९६६ (१२-०१-२०१६). श्री.अतुल सावे (औरंगाबाद पूर्व), श्री.बाळासाहेब थोरात (संगमनेर), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.डी.एस.अहिरे (साक्री), श्री.आसिफ शेख

(मालेगांव मध्य), श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), डॉ.सतीश (अण्णासाहेब) पाटील (एरंडोल) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शासनाने माहे ऑक्टोबर २०१३ पासून बलात्कार लैंगिक अत्याचार पिडीत महिलांना दिलासा देण्यासाठी मनोर्धैर्य योजना सुरु केली होती, पिडीत महिलेस किमान २ लाख व ३ लाख रुपये अर्थ सहाय्य करण्याची तरतूद आहे त्याकरिता औरंगाबाद जिल्ह्यासाठी योजने अंतर्गत १ कोटी ५२ लाख ५० हजार इतका निधी मंजूर झाला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदरील योजने अंतर्गत शासनाकडून महिला व बालकल्याण विभागास आज पर्यंत ८८ लाख ५० हजार इतका निधी प्राप्त झाला आहे, माहे जानेवारी २०१५ पासून औरंगाबाद कार्यालयातील अनेक प्रलंबित प्रकरणामध्ये ६४ लाख रु. इतका निधी प्राप्त होणे आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, औरंगाबाद जिल्ह्यात सातत्याने वाढत असलेल्या बलात्कारांच्या घटनेत सुंदरवाडी येथील बलात्कार प्रकरणा सारख्या बहुतांश पिडीत महिलांना युवतींना आजपर्यंत या योजने अंतर्गत कसलीही आर्थिक मदत झालेली नाही, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, पिडीत महिलांना मदत झाली आहे काय असल्यास ही मदत पिडितांपर्यंत पोहोचण्यास इतका उशीर का झाला त्यास जबाबदार असणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर शासनाने काय कठोर कारवाई केली वा करण्यात येत आहे ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) व (२) अंशतः खरे आहे. तथापि, या प्रयोजनासाठी औरंगाबाद जिल्ह्यासाठी आतापर्यंत एकंदरीत रु. ८८.५० लाख इतका निधी वितरीत करण्यात आला असून या संदर्भात जिल्ह्याच्या मागणीनुसार आवश्यक असलेल्या निधीसाठी पुरवणी मागणीचा प्रस्ताव सादर करण्यात आलेला आहे.

(३) हे खरे नाही. याबाबत जिल्हा मंडळाने मंजूर केलेल्या ७७ प्रकरणांपैकी ३८ प्रकरणांत मनोर्धैर्य योजनेअंतर्गतील अर्थसहाय्याचा प्रत्यक्ष लाभ देण्यात आला आहे.

(४) या प्रयोजनासाठी सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षात मूळ अर्थसंकल्प व पुरवणी मागणीनुसार एकंदरीत रु. २१.८८ कोटी इतकी तरतूद करण्यात आली असून जिल्ह्याच्या मागणीनुसार या व्यतिरिक्त आणखीन रु.३०.९५ कोटी इतकी निधी पुरवणी मागणीन्वये उपलब्ध करून देण्याचे प्रस्तावित करण्यात आलेले आहे.

**मुंबईतील पूर्व व मध्य उपनगरातील कामगारांसाठी मुलूंड एलबीएस
रोडवर असलेल्या कामगार रुग्णालयाची दुरवस्था**

(२०) २९२६५ (२१-०१-२०१६). श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), प्रा.वर्षा गायकवाड (धारावी), डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.अब्दुल सत्तार (सिल्लोड), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील पूर्व व मध्य उपनगरातील कामगारांसाठी मुलुंड एलबीएस रोडवर असलेल्या कामगार रुग्णालयाची दुरुवस्था झाली असल्याने तेथे कार्यरत असलेले कर्मचारी व अधिकारी जीव मुठीत घेऊन उपचार व काम करीत असल्याचे माहे ऑगस्ट, २०१५ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त कारणास्तव काही रुग्णालयातील काही वॉर्ड बंदही करण्यात आले आहेत तसेच दोन शस्त्रक्रिया विभागांपैकी एक विभाग बंद असून त्याच्या दुरुस्तीचे काम सुरु आहे औषधांसाठी रुग्णालयाबाहेर जाण्याशिवाय अन्य पर्याय नसल्याचे कर्मचारीवर्गावर अतिरिक्त भार पडत आहे त्यातच कक्षसेविका, प्रयोगतंत्रज्ञाचा तुटवडा असल्याने एकाचवेळी एका परिचारिकेवर तीन वॉर्ड सांभाळण्याची वेळ येत आहे हे पाहता शासन त्वरीत आवश्यक कार्यवाही करणार वा करीत आहे काय,

(३) नसल्यास, यामागील विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (३०-०६-२०१६) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

राकावियो रुग्णालय मुलुंड येथी रुग्णालयाची इमारत बांधून ३८ वर्ष होऊन गेल्याने सदर इमारत नादुरुस्त झाली असून आवश्यक त्या ठिकाणी दुरुस्ती व नुतनीकरण करण्यात येत आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

सदर रुग्णालयात आंतररुग्ण व परिचारिकांची संख्या लक्षात घेता २० पैकी ९ वॉर्ड सुरु ठेवण्यात आले असून उपलब्ध कर्मचाऱ्यांच्या आधारे सर्व सुविधा सुरु ठेवण्यात आल्या आहेत.

सदर रुग्णालयात २ शस्त्रक्रिया गृह उपलब्ध असून त्यापैकी दुस-या मजल्यावरील शस्त्रक्रिया गृहाची दुरुस्ती व नुतनीकरण करण्यात येत आहे. औषधांच्या तुटवड्यामुळे रुग्णसेवेत अडथळा येऊ नये याकरिता आरोग्यसेवा संचालनालयामार्फत राकावि योजनेकरिता औषधी उपलब्ध करून घेण्यात येत आहे.

सदर रुग्णालयातील कक्षसेवकांच्या एकूण १२० मंजुर पदांपैकी ९७ पदे भरलेली असून २३ पदे रिक्त आहेत. विशेषज्ञांच्या एकूण १५ मंजुर पदांपैकी ४ पदे भरलेली असून ११ पदे रिक्त आहे. तथापि रुग्णसेवेत अडथळा येऊ नये याकरिता राकावि महामंडळामार्फत वेळोवेळी तात्पुरत्या स्वरूपात १ वर्षांच्या कालावधी करीता अंशकालीन विशेषज्ञांच्या नेमणूक करण्यात येत असून सद्यस्थितीत सदर रुग्णालयात भिषक (उरो), अस्थिरोग तज्ञ, स्त्रीरोग, प्रसुती तज्ञ व नाक कान घसा तज्ञ या ४ अंशकालीन विशेषज्ञांच्या नेमणूक करण्यात आली आहे. तसेच आवश्यक ठिकाणी विशेषज्ञ वैद्यकीय अधिकाऱ्यांकडून विभागाची कामे करून घेण्यात येतात. रिक्त पदे भरण्याबाबत राकावि योजना राज्य कार्यकारी समितीच्या बैठकीत घेतलेल्या निर्णयानुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मानखुर्द, मुंबई येथील बालसुधारगृह शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांना
गेल्या ४ महिन्यांपासून वेतन मिळत नसल्याबाबत**

(२१) २९४३१ (१२-०१-२०१६). श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मानखुर्द, मुंबई येथील बालसुधारगृह शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांना गेल्या ४ महिन्यांपासून वेतन मिळत नाही, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्याची सर्व कारणे काय आहेत,
- (३) असल्यास, कर्मचाऱ्यांना तातडीने वेतन देण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०८-०६-२०१६) : (१), (२) व (३) मानखुर्द मुंबई येथील बालसुधारगृहातील कर्मचाऱ्यांना शासनाच्या महिला व बाल विकास विभागामार्फत वेतनावर १००% अनुदान देण्यात येते. उपलब्ध तरतूदीमधून संस्थेच्या कर्मचाऱ्यांना ऑक्टोबर, २०१५ पर्यंत वेतनासाठी अनुदान देण्यात आले होते. प्रलंबित वेतनासाठी दि. चिल्ड्रेन्स एड सोसायटी मुंबई यांना रु.९६,४४,०००/- इतकी तरतूद उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नागपूर जिल्ह्यातील रामटेक येथील १२ पर्यवेक्षिकांनी मुख्यालयी वास्तव्य नसतानाही ८
लाखाहून अधिक रक्कमेची घरभाडे भत्त्याची उचल केल्याबाबत**

(२२) ३१०२६ (१२-०१-२०१६). श्री.गोपालदास अग्रवाल (गोंदिया), डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम), श्री.नसीम खान (चांदिवली), अॅड.यशोमती ठाकूर (तिवसा) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नागपूर जिल्ह्यातील रामटेक येथील महिला व बाल विकास विभागाच्या एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना प्रकल्पांतर्गत १२ पर्यवेक्षिकांनी मुख्यालय वास्तव्य नसतानाही ८ लाखाहून अधिक रक्कमेची घरभाडे भत्त्याची उचल केल्याचा प्रकार दिनांक ७ ऑगस्ट, २०१५ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रश्नाबाबत चौकशी करण्यात आली काय,
- (३) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार घरभाडे घोट्याव्यातील पर्यवेक्षिकांवर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे तसेच अशा प्रकार राज्यातील इतरही भागात होत असल्याने या प्रकाराला आळा बसण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) अद्याप, उक्त प्रश्नाबाबत कोणतीच कार्यवाही होत नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना प्रकल्पांतर्गत १२ पर्यवेक्षिका ह्या मुख्यालयी वास्तव्यास होत्या तसेच त्या मुख्यालयी असल्यामुळे त्यांना ६,८४,१९३/- रुपये घरभाडे भत्त्याची उचल केलेली आहे. मुख्यालयी वास्तव्याबाबत त्यांनी ग्रामपंचायतीचे प्रमाणपत्र कार्यालयास सादर केलेले आहे.

(२) होय. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बा.क) नागपूर यांना संबंधित पर्यवेक्षिका ह्या मुख्यालयी वास्तव्यास असल्याची चौकशी केली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बा.क) नागपूर यांनी संबंधित पर्यवेक्षिका ह्या मुख्यालयी वास्तव्यास असल्याबाबतची चौकशी करून खात्री केलेली असल्यामुळे या प्रकरणी कोणतीच कार्यवाही करण्यात आलेली नाही.

(४) लागू नाही.

उस्मानाबाद जिल्हयातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र, कानेगाव, (ता.लोहारा) येथील उपकेंद्र मौजे खेड (ता.लोहारा) येथे स्थलांतरित करण्यास परवानगी मिळणेबाबत

(२३) ३३७७१ (२१-०१-२०१६). श्री.ज्ञानराज चौगुले (उमरगा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) उस्मानाबाद जिल्हयातील प्राथमिक आरोग्य केंद्र, कानेगाव, (ता.लोहारा) येथील उपकेंद्र मौजे खेड (ता.लोहारा) येथे स्थलांतरित करण्यास परवानगी मिळणेबाबत उमरगा-लोहारा येथील लोकप्रतिनिधी यांनी मा.आरोग्यमंत्री, यांना दिनांक ९ सप्टेंबर, २०१५ रोजी वा त्या सुमारास लेखी निवेदनाद्वारे विनंती केली होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त निवेदनाच्या अनुषंगाने कुठलीच कार्यवाही झाली नाही, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे कोणती,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासन कोणती व केव्हा कार्यवाही करणार ?

डॉ. दीपक सावंत (३०-०६-२०१६) : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

तथापि, मौजे कानेगाव, ता.लोहारा येथील उपकेंद्र हे मौजे खेड, ता.लोहारा येथे स्थलांतर करण्याबाबत जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, उस्मानाबाद यांच्याकडून दि.०६.०४.२०१५ रोजी आरोग्य सेवा संचालनालयास प्राप्त झालेला प्रस्ताव निकषात बसत नसल्याने संचालनालयाच्या दि.३.०७.२०१५ च्या पत्रान्वये अमान्य केला आहे.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नांदेड जिल्ह्यात पिडीत महिला व बालकांना तात्काळ आर्थिक सहाय्य
करण्यासाठी तयार करण्यात आलेल्या मनोर्धैर्य योजनेबाबत**

- (२४) ३३९०२ (१२-०१-२०१६). श्री.बाबुराव पाचर्ण (शिरूर), श्री.प्रतापराव पाटील चिखलीकर (लोहा) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) राज्यातील पिडीत महिला व बालकांना तात्काळ आर्थिक सहाय्य करण्यासाठी तयार करण्यात आलेल्या मनोर्धैर्य योजनेला मागील दोन वर्षांपासून अल्पसा निधी प्राप्त करून देण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) तसेच, नांदेड जिल्ह्यात या योजनेअंतर्गत तब्बल १०२ प्रकरणे निधी नसल्याने प्रलंबित असल्याचे माहे ऑक्टोबर २०१५ च्या पहिल्या आठवड्यात निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, मागील दोन वर्षांतील ९६६ महिला व बालकांना आर्थिक मदत मंजूर होऊनही देण्यात आली नाही, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, महिला व बालकांवरील लैंगिक अत्याचार आणि ॲसिड हल्यातील पिडीतांच्या पुर्नवसनासाठी ही योजना सुरु केलेली असतांना इतर अत्याचारी पिडीत महिला देखील या योजनेतून मदत मिळावी या साठी अर्ज करतात, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, या योजनेचे निकष बदलण्यासंदर्भात व योजनेला निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने केलेली कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) नाही. नांदेड जिल्ह्यात माहे ऑक्टोबर, २०१५ अखेरपर्यंत प्राप्त एकंदरीत १०९ प्रकरणांपैकी ५१ प्रकरणे जिल्हा मंडळाने मंजूर केली असून ३७ प्रकरणांत अर्थसहाय्य अदा करण्यात आलेले आहे.

(३) अंशतः खरे आहे. तथापि, मनोर्धैर्य योजनेंतर्गत आर्थिक सहाय्य मंजूर झाल्यानंतर लाभार्थी त्याच्या पत्यावर रहात नसल्यामुळे बँक खाते उघडण्यासाठी लाभार्थ्याकडून प्रतिसाद मिळत नसल्यामुळे इत्यादी कारणाने त्यांना आर्थिक लाभ मंजूर करूनही प्रत्यक्ष अदा करण्यास अडचणी येत आहेत.

(४) नाही.

(५) याबाबत मनोर्धैर्य योजनेच्या अंमलबजावणीत जिल्हा स्तरावर येत असलेल्या अडचणी लक्षात घेवून त्यानुसार सदरहू योजनेच्या निकषात काही बदल करण्याचे प्रस्तावित असून सद्यःस्थितीत या प्रयोजनासाठी सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षात मूळ अर्थसंकल्प व पुरवणी मागणीनुसार एकंदरीत रु. २१.८८ कोटी इतकी तरतूद करण्यात आली आहे. तसेच जिल्ह्याच्या मागणीनुसार याकरीता आणखीन रु. ३०.९५ कोटी इतका निधी पुरवणी मागणीन्वे उपलब्ध करून देण्याचे प्रस्तावित आहे.

धुळे जिल्ह्यात महिलांना स्वावलंबी बनविण्यासाठी शासनाने सुरु केलेल्या मनोर्धैर्य योजना

(२५) ३४०९० (१२-०१-२०१६). श्री.जयकुमार रावल (शिंदखेडा) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महिलांना स्वावलंबी बनविण्यासाठी बलात्कार पीडीत, अमिष दाखवून पळवून नेणे व अत्याचार करणे, अँसिड हल्ला अशा विविध घटनांमधील पिडीतांना मनोर्धैर्य योजनेअंतर्गत शासनाकडून सन २०१३-१४ पासून २ ते ३ लाखापर्यंत मदत देण्यात येते, हे खरे आहे काय,

(२) राज्यस्तरावरील महिला व बालविकास विभागाकडून राबविण्यात येणाऱ्या मनोर्धैर्य योजनेंतर्गत धुळे जिल्ह्यात सन २०१३-१४ मध्ये ७ लक्ष रुपये तर सन २०१४-१५ मध्ये ६९ लक्ष रुपये निधी तर सन २०१५-१६ मध्ये ३ लक्ष रुपये वाटप करून ३० ते ३५ लाख रुपयाची मागणी करण्यात आल्याचे माहे ऑक्टोबर मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सन २०१३-१४ मध्ये पोलीस दप्तरात निधी वाटपाएवढ्या बलात्कार, अमिष दाखवून पळवून नेणे, अँसिड हल्ला सारख्या घटना घडलेल्या नाहीत त्यामुळे मनोर्धैर्य योजनेंतर्गत नेमक्या कोणत्या लाभार्थ्यांना हा निधी वाटप करण्यात आला याची शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने काय कारवाई केली वा करण्यात येत आहे ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०८-०६-२०१६) : (१) होय.

(२) अंशतः खरे आहे. धुळे जिल्ह्यात सन २०१३-१४ मध्ये ८ लक्ष रुपये तर सन २०१४-१५ मध्ये ६९ लक्ष रुपये निधी तर सन २०१५-१६ मध्ये दिनांक २२.०७.२०१५ अखेर ३ लक्ष रुपये तरतूद वाटप केले असून जिल्हा स्तरावरून उर्वरित प्रकरणांसाठी दिनांक ३१.१०.२०१५ रोजी ३८ लक्ष अतिरिक्त तरतूदीची मागणी करण्यात आली आहे.

(३) पोलीसांकडून F.I.R. आल्याशिवाय मदत दिलीच जात नाही तसेच जिल्हास्तरावर जिल्हा गुन्हेगारी क्षती सहाय्य व पुनर्वसन मंडळ आहे. त्याचे अध्यक्ष जिल्हाधिकारी आहेत व सदस्य जिल्हा पोलीस अधीक्षक आहेत. या मंडळाच्या परवानगीनेच अर्थसहाय्य अदा केले जाते. त्यामुळे सन २०१३-१४ मध्ये पोलीसांकडून मनोर्धैर्य योजनेसाठी जेवढे F.I.R. प्राप्त झाले तेवढी प्रकरणे अर्थसहाय्य देण्यासाठी जिल्हा मंडळापुढे सादर केली आहेत त्यामुळे चौकशी करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्नच उद्भवत नाही.

महिला बचत गटाच्या सदस्यांना ६० वर्षांनंतर पेंशन योजनेबाबत

(२६) ३५२२३ (१२-०१-२०१६). श्री.उल्हास पाटील (शिरोळ) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महिला बचत गटाच्या सदस्यांना ६० वर्षांनंतर पेंशन योजना सुरु करण्याचे अमिष दाखवून मुंबई, पुणेच्या अलंकिता स्वयंसेवी स्वावलंबन संस्थेने महिला आर्थिक विकास महामंडळाच्या

माध्यमातून प्रत्येक महिला सदस्यांकडून एक हजार रुपयांची वसूली करून दोन वर्षे पूर्ण झाली तरी भरलेल्या रक्कमेची पावती वा विमा पॉलिसीही देण्यात न आल्याचे माहे सप्टेंबर, २०१५ च्या सुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले,
- (३) असल्यास, चौकशीनुसार पुढे कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) अद्याप कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

केंद्रशासनाने शेतकरी तसेच असंघटित क्षेत्रातील स्वयंरोजगार करणाऱ्या नागरिकांसाठी स्वावलंबन (एनपीएस लाईट) ही पेन्शन योजना सुरु केली होती. सदर योजना महिला आर्थिक विकास महामंडळाकडून (मविस) अलंकिता या स्वयंसेवी संस्थेमार्फत राज्यामध्ये राबविण्यात येत आहे. या योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये aggregator मे. अलंकित या संस्थेसमवेत माविमने करार केला असून दि.२२.२.२०१३ पासून या योजनेची अंमलबजावणी सुरु झाली आहे. यामध्ये १४,५३३ महिलांनी रु. १,०००/- भरले, त्याकरीता त्यांना अधिकृत PRAN CARD देखील प्राप्त झाले आहे.

ज्या महिलांनी विहित कागदपत्रे सादर केली नाहीत त्यांना PRAN CARD उपलब्ध करून देणे शक्य झाले नाही, अशा महिलांकडून गोळा केलेली रक्कम रु. ५.०८ लक्ष महिलांना परतावा करण्यात आले आहेत. माहे फेब्रुवारी २०१६ पर्यंत सदर रक्कम रु. ४६,०००/- इतकी होती. त्यापैकी रु. २०,०००/- इतकी रक्कम परतावा करण्यात आली आहे. उर्वरित रु. २६,००० इतकी रक्कम परतावा करण्याची प्रक्रीया माविमकडून सुरु असून ती माहे एप्रिल, २०१६ पर्यंत पूर्ण करण्यात येईल.

- (२) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**जळगाव जिल्ह्यातील चोपडा व यावल तालुक्यातील गावांचा
जलयुक्त शिवार योजनेत समावेश करण्याबाबत**

(२७) ३५४३८ (१२-०१-२०१६). श्री.चंद्रकांत सोनावणे (चोपडा) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) जळगाव जिल्ह्यातील चोपडा व यावल तालुक्यातील अत्यंत कमी गावांचा समावेश जलयुक्त शिवार योजनेत केला गेला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, चोपडा व यावल तालुक्यातील बहुसंख्य साठवण बंधारे, गाव तलाव व पाझर तलाव हे सन २०१२ च्या अतिवृष्टीनंतर नादुरुस्त झाले आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, ही दुरुस्तीची कामे निधी अभावी प्रलंबित आहे, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, चोपडा व यावल तालुक्यातील जास्तीत जास्त गावांचा जलयुक्त शिवार अभियानांत समावेश करून निधी उपलब्ध करून देण्याचे शासनाच्या विचाराधीन आहे काय ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (२०-०६-२०१६) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत जळगाव जिल्ह्यात सन २०१५-१६ मध्ये २३२ गावांची निवड करण्यात आली त्यामध्ये चोपडा तालुक्यातील ११७ गावांपैकी ६ गावे व यावल तालुक्यातील ८४ गावांपैकी ३ गावांचा समावेश आहे.

सन २०१६-१७ मध्ये जळगाव जिल्ह्यात २२२ गावांची निवड करण्यात आली असून त्यामध्ये चोपडा तालुक्यातील १० गावे व यावल तालुक्यातील ७ गावांचा समावेश करण्यात आला आहे.

(२) व (३) होय, हे खरे आहे.

(४) जलयुक्त शिवार अभियान कार्यक्रम ५ वर्षात टप्प्या-टप्प्याने पूर्ण करावयाचा असल्याने उर्वरित ४ वर्षात चोपडा व यावल तालुक्यातील गावांची निवड गाव निवड निकषाप्रमाणे करण्यात येईल.

मुंबईतील झोपडपट्ट्यांमध्ये वास्तव्य करणाऱ्या महिलांचा आर्थिक विकास करण्याकरिता लघुउद्योग वा कुटिरउद्योग सुरु करण्याबाबत

(२८) ३५९२५ (१२-०१-२०१६). **श्री.प्रकाश सुर्वे (मागाठाणे) :** सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील झोपडपट्ट्यांमध्ये वास्तव्य करणाऱ्या महिलांचा आर्थिक विकास करण्याकरिता लघुउद्योग वा कुटिर उद्योग सुरु करण्याकरिता शासनस्तरावर कोणती योजना आखण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या योजनेचे स्वरूप काय आहे, त्याची अंमलबजावणी कशाप्रकारे करण्यात येणार आहे,

(३) अद्याप कोणतीच निर्णय घेतला नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) फक्त मुंबईतील झोपडपट्ट्यांमध्ये वास्तव्य करणाऱ्या महिलांसाठी अशी कोणतीही वेगळी योजना या विभागाकडे राबविली जात नाही व प्रस्तावितही नाही.

तथापि, महिला व बाल विकास विभागांमार्फत असलेल्या महिला आर्थिक विकास महामंडळ (मविम) मार्फत संपूर्ण राज्यामधील ग्रामीण भागातील सर्व स्तर महिलांसाठी महिला सक्षमीकरणाचे कार्यक्रम राबविले जातात. तसेच माविम सध्या अल्पसंख्यांक विभागाच्या मदतीनेदेखील राज्यातील एकूण १३ शहरांमध्ये अल्पसंख्यांक महिलांच्या सक्षमीकरणाचे काम करीत आहे. या कार्यक्रमांतर्गत मुंबईमध्ये ५४७ स्वयंसहाय्य बचत गटांची निर्मिती केली असून यामध्ये ८,८३१ अल्पसंख्यांक महिलांचा समावेश आहे.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**गडचिरोली जिल्ह्यातील चामोर्शी तालुक्यातील वेलतुर तुकूम येथील
उपसा सिंचन योजना बंद असल्याबाबत**

(२९) ३६६८४ (१५-०१-२०१६). श्री.कृष्णा गजबे (आरमोरी) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) गडचिरोली जिल्ह्यातील चामोर्शी तालुक्यातील वेलतुर तुकूम येथे पाच वर्षापूर्वी उपसा सिंचन योजना बांधण्यात आली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर उपसा सिंचन योजना सुरु करण्याबाबत येथील शेतकऱ्यांनी सिंचन विभागाकडे वारंवार निवेदन देऊन मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर योजना सुरु न करण्याचे कारणे काय आहेत,
- (४) तसेच सिंचन योजना मागील पाच वर्षापासून बांधण्यात येऊन अद्यापही सुरु करण्यात न आल्याने जबाबदार अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१५-०६-२०१६) : (१) व (२) होय.

- (३) सदर योजनांचे पंप ना दुरुस्त असून, रायझींग मेनच्या व्हॉल्व व सर्व विद्युत साहित्य, स्विच बोर्ड, स्टार्टर इत्यादी चोरी झाले आहे. अद्याप या योजनेवर पाणी वापर सहकारी संस्था स्थापन झालेल्या नाहीत.
- (४) सदर सिंचन योजनेच्या करारनामा दिनांक १०.०९.२०१३ रोजी अंतिम करण्यात आला असून पाणी वापर संस्था स्थापन झाली नसल्याने योजना हस्तांतरीत झालेली नाही. या योजनेवरील सर्व विद्युत सामान चोरी झाल्यामुळे योजना सुरु करता आली नसल्याने जबाबदार अधिकाऱ्यांवर कोणतीही कार्यवाही करण्यात आली नाही.
- (५) या योजनेवर पाणी वापर संस्था स्थापन करून योग्य ती दुरुस्ती करून हस्तांतरण करण्यात येईल.

**राज्यात बालगुन्हेगारांकडून मोठ्या प्रमाणात गुन्हे घडत असल्याने
बालगुन्हेगारांचे वय १८ वर्षावरून १६ वर्ष करण्याची बाब**

(३०) ३६८७७ (१२-०१-२०१६). श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात बालगुन्हेगारांकडून मोठ्या प्रमाणात गुन्हे घडत असल्याने बालगुन्हेगारांचे वय १८ वर्षावरून १६ वर्ष करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्यानुसार बालगुन्हेगारांचे वय १६ वर्षे करणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) अद्याप कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१६-०६-२०१६) :(१) नाही. कारण बाल गुन्हेगारांचे वय १८ वर्षांपासून १६ वर्ष करण्याची बाब ही केंद्र शासनाच्या अखत्यारीतील आहे.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही. तथापि, केंद्र शासनाने याबाबत बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम २०१५ मधील कलम १५ व १८ अन्वये १६ वर्षावरील बालकाकडून गंभीर (Heinous) गुन्हा घडल्यास त्या बालकाची गुन्हा करण्यासाठीची मानसिक व शारिरिक क्षमता, गुन्हा झाल्यानंतर होणा-या संभाव्य परिणामांची जाणीव व कोणत्या परिस्थितीत त्याने गुन्हा केला. याबाबतची प्राथमिक चौकशी बाल न्याय मंडळ यांच्याकडून केली जाणार आहे. सदरील कामी त्यांना मानस तज्ञ व इतर तज्ञ यांची मदत घेऊन त्या बालकांची प्रौढ गुन्हेगार म्हणून सुनावणी घ्यावी किंवा कसे याबाबत निर्णय घेऊ शकते व सदरील बालकाची प्रौढ गुन्हेगार म्हणून सुनावणी आवश्यकता वाटल्यास सदरील प्रकरण बाल न्यायालयाकडे दाखल करून शकते.

वडगाव शिंदे (ता.हवेली, जि.पुणे) येथे वन पर्यटन केंद्र उभारण्याबाबत

(३१) ३७९०३ (१३-०१-२०१६). श्री.जगदीश मुळीक (वडगाव शेरी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वडगाव शिंदे (ता.हवेली, जि.पुणे) येथे ३५० एकर जागेमध्ये वन पर्यटन केंद्र उभारण्याबाबत दिनांक ८ ऑक्टोबर, २०१५ रोजी पुणे जिल्हाधिकारी यांच्या दालनामध्ये बैठकीत निश्चित करण्यात येऊन शासनास प्रस्ताव सादर करण्याचे आदेश जिल्हाधिकारी यांनी वनविभागास दिले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत आवश्यक प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात आलेला आहे काय,

(३) असल्यास, शासनाने कोणती उपाययोजना हाती घेतली आहे वा घेण्यात येत आहे ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (०२-०२-२०१६) : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) सदरहू प्रस्ताव अद्याप शासनास प्राप्त झालेला नाही

(३) सदरहू वनपर्यटन केंद्र ज्या जागेवर उभारण्याचे प्रस्तावित आहे ते राखीव वनक्षेत्र असून, महसूल विभागाचे ताब्यात आहे.

सदरहू राखीव वनक्षेत्र वन विभागाकडे हस्तांतरीत करण्याबाबतची कार्यवाही चालू आहे. क्षेत्र हस्तांतरण कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर या जागेवर वनपर्यटन केंद्र उभारण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

भैरवनाथ शिक्षण संस्था संभाजीनगर कोरेगाव (जि.सातारा) येथे निराधार निराश्रीत बालगृहास अनुदान अतिअल्प मिळाल्याने विद्यार्थ्यांची होत असलेली उपासमार

(३२) ३८१४३ (१२-०१-२०१६). श्री.शशिकांत शिंदे (कोरेगाव), श्री.जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा कळवा) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) भैरवनाथ शिक्षण संस्था संभाजीनगर कोरेगाव (जि.सातारा) येथे निराधार निराश्रीत बालगृहास सन २००९ मध्ये मान्यता मिळाली असून अनुदान अतिअल्प मिळत असल्याने विद्यार्थ्यांची उपासमार होत आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनामार्फत चौकशी केली आहे काय,
- (३) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार सदर बालगृह व्यवस्थितरित्या चालावे बालगृहातील मुलांची उपासमार होवू नये म्हणून अनुदानात वाढ करणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) अद्याप कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०८-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

- (२) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील समाजसेवी संस्थानी बालसुधारगृहात बनावट बालके दाखवून, करोडो रुपयांचे अनुदान अनेकवेळा गिळंकृत करण्यात येत असल्याची बाब

(३३) ३९४३५ (२१-०१-२०१६). श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील समाजसेवी संस्थानी बालसुधारगृहात बनावट बालके दाखवून, करोडो रुपयांचे अनुदान अनेकवेळा गिळंकृत करण्यात येत असल्याची बाब माहे एप्रिल, २०१५ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, राज्यातील समाजसेवी संस्थानी अनुदान लाटण्यासाठी सुधारगृहे थाटली असून शासनानेही त्यास मान्यता दिली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) महिला व बालविकास विभागाने बालकांची बायोमेट्रिक नोंदणी करण्याचे आदेश दिले असता, एकाही संस्थेने शासनाचे आदेश पाळले नाहीत, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने अधिक चौकशी केली आहे काय,
- (५) असल्यास, चौकशीचे निष्कर्ष काय आहेत त्यानुसार संबंधितांवर कोणती कारवाई केली आहे वा करण्यात येत आहे ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

- (२) हे खरे नाही.
- (३) हे खरे नाही.

१०७८ संस्थामध्ये बायोमेट्रिक संयंत्र बसविण्यात आले आहे. सद्यःस्थितीत संस्थांकडून बायोमेट्रिक बाबत ऑफलाईन अहवाल स्वीकारण्यात येत आहेत.

- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सिंधुदुर्गातील कुडाळ तालुक्यातून जाणा-या घोटगे सोनवडे कोल्हापूर घाटमार्ग
जोडणीचे काम वनविभागाच्या अटींमुळे रखडल्याबाबत**

(३४) ४००८७ (०७-०५-२०१६). श्री.नितेश राणे (कणकवली), श्री.प्रकाश आबिटकर (राधानगरी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सिंधुदुर्गातील कुडाळ तालुक्यातून जाणाऱ्या घोटगे-सोनवडे कोल्हापूर घाटमार्ग जोडणीचे काम वनविभागाच्या अटींमुळे रखडले आहे, ही बाब खरी आहे काय,
- (२) असल्यास, या अटी शिथिल करून घाटमार्ग जोडणीचे काम त्वरित पूर्ण करण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (३) अद्याप कार्यवाही झाली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) व (२) घोटगे-सोनवडे घाट रस्ता हा जनहिताचा असल्यामुळे सकारात्मक दृष्ट्या विचार करून, वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत २५.७६ हेक्टर वनजमिन वळतीकरणाचा प्रस्ताव दिनांक २८/१०/२०१६ रोजीच्या पत्रान्वये केंद्र शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर केला आहे. केंद्र शासनाच्या क्षेत्रीय सशक्तता समितीने (REC), प्रकल्प यंत्रणेने काही अटी पूर्ण करण्याच्या शर्तीवर प्रस्तावास शिफारस केली आहे.

सध्या प्रस्ताव केंद्र शासनाच्या विचाराधीन आहे.

- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

हिंगोली जिल्ह्यात सद्या बेसुमार वृक्षतोडीकडे वन विभागाचे दुर्लक्ष होत असल्याबाबत

(३५) ४१३४५ (०७-०५-२०१६). डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.अब्दुल सत्तार (सिल्लोड), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती निर्मला गावित (इगतपूरी), श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) हिंगोली जिल्ह्यात सद्या बेसुमार वृक्षतोड सुरु असून या वृक्षतोड रोखण्याकडे वन विभागाचे दुर्लक्ष होत असल्याचे माहे जानेवारी २०१६ मध्ये निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, दुष्काळग्रस्त असलेल्या हिंगोली जिल्ह्यातील अवैध वृक्षतोड थांबविण्यासाठी कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे वा येत आहे,
- (३) अद्याप, याबाबत कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास, त्यामागील विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१३-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

- (२) संबंधित बिटाचे वनरक्षक, वनपाल, वनपरिक्षेत्र अधिकारी व फिरते पथक, नियमित गस्ती करीत असून नियमबाह्य बाबी प्रकरणी गुन्हे नोंद करणे, दंड वसूल करणे, अवैध माल जप्त करणे इ. प्रकारची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.
-

हिंगोली जिल्हा परिषदेच्या लघुसिंचन विभागाने महात्मा फुले जलभूमिसंधारण अभियानात यंदा ५ जेसीबी मागणी केली असून मात्र अद्यापही त्याला मंजूरी मिळाली नसल्याबाबत

- (३६) ४१३४६ (२९-०४-२०१६). डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.अब्दुल सत्तार (सिल्लोड), श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम), श्रीमती निर्मला गावित (इगतपूरी) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) हिंगोली जिल्हा परिषदेच्या लघुसिंचन विभागाने महात्मा फुले जलभूमिसंधारण अभियानात यंदा ५ जेसीबी मागणी केली असून मात्र अद्यापही त्याला मंजूरी मिळाली नसल्याची बाब माहे जानेवारी २०१६ च्या दरम्यान निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत चौकशी करून तातडीची कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे वा येत आहे,
- (३) अद्याप, याबाबत कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

- श्रीमती पंकजा मुंडे (१४-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही. हिंगोली जिल्हा परिषदेच्या लघुसिंचन विभागामार्फत ५ जेसीबीची मागणी केल्यानुसार सदर ५ जेसीबी मशीन उपलब्ध करून दिले आहेत.
- (२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

लांजा (जि.रत्नागिरी) तालुक्यातील विलवडे येथे चार वर्षांची
मादी बिबट्या जखमी होऊन मृत्यू झाल्याची घटना

- (३७) ४२०७१ (०७-०५-२०१६). श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) लांजा (जि.रत्नागिरी) तालुक्यातील विलवडे येथे चार वर्षांची मादी बिबट्या जखमी होऊन मृत्यू झाल्याची घटना माहे जानेवारी, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, यासंदर्भात शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यात काय निष्पन्न झाले आहे वा येत आहे,
- (३) अद्याप चौकशी केली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

विलवडेकॉड (खामकरवाडी) स्थानिक बंद जुने घरपरसाव ता. लांजा, जि.रत्नागिरी येथे दिनांक ११.०१.२०१६ रोजी बिबट्या मादीच्या मादी (अंदाजे वय ५ वर्ष) मृतावस्थेत आढळून आली आहे.

वन्यप्राण्यांच्या झटापटीच्या वेळी इतर वन्यप्राण्यांचे अणुकुचीदार शिंग अथवा लाकडाचा खुंट घुसून मृत बिबट्या मादीच्या मानेवर जखम झाल्या असल्याचे निष्पन्न झाले. सदर

जखमेला सेप्टीक झाल्याने बिबट्या मादीचा मृत्यु झाला असल्याचे पशुधन विकास अधिकारी, रत्नागिरी यांनी शवविच्छेदन अहवालात नमूद केले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**महिलांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाराष्ट्र राज्याच्या तिसऱ्या
महिला धोरणाची अंमलबजावणी करण्याबाबत**

(३८) ४३१४६ (३०-०४-२०१६). श्रीमती निर्मला गावित (इगतपूरी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम), श्री.विजय वडेटीवार (ब्रम्हपूरी), डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), प्रा.वर्षा गायकवाड (धारावी), श्री.अब्दुल सत्तार (सिल्लोड) : सन्माननीय महिला व बाल कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महिलांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाराष्ट्र राज्याच्या तिसऱ्या महिला धोरणाला दिनांक ५ फेब्रुवारी, २०१४ रोजी मान्यता मिळाली असली तरी अद्यापही या धोरणाची अंमलबजावणी संबंधित विभागानी केलेली नाही व याबाबत योग्य समन्वयही होत नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त धोरणाची अंमलबजावणी व्हावी यासाठी कोणते प्रयत्न करण्यात आले आहेत व या संदर्भातील सद्यःस्थिती काय आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (१०-०६-२०१६) : (१) व (२) हे खरे नाही.

महाराष्ट्र राज्याचे तिसरे महिला धोरण-२०१४ च्या प्रस्तावास दिनांक ०५.०२.२०१४ च्या मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत मा.मंत्रीमंडळाने मान्यता दिली आहे. त्यानुसार महाराष्ट्र राज्याचे महिला धोरण-२०१४ जाहिर करण्यात आले.

महिला धोरणाबाबतच्या दिनांक ०१.०३.२०१४ च्या शासन निर्णयामध्ये महिला धोरणाची अंमलबजावणी प्रभावीपणे अंमलबजावणी होण्यासाठी संबंधित सर्व प्रशासकीय विभागांनी समन्वय अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करावी असे स्पष्ट नमूद आहे. त्यानुसार सर्व प्रशासकीय विभागांना आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी दिनांक २८.३.२०१४ नुसार सर्व प्रशासकीय विभागांनी समन्वय अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करण्यात यावी व त्यांचे नांव, पदनाम, कार्यालयाचा पत्ता, दुरध्वनी क्रमांक, मोबाईल क्रमांक, फॅक्स/ ई-मेल पत्ता इ.माहिती संपर्कासाठी उपलब्ध करून देण्यास कळविले आहे.

तसेच महिला धोरणातील विविध योजनांचा आढावा घेणे, योजनांमध्ये आवश्यक बदल करणे, तसेच आवश्यक तेथे निधी उपलब्ध करून देणे इ.बाबतची कार्यवाही विविध प्रशासकीय विभागामार्फत करावी लागणार आहे. त्यानुसार शासनास्तरावरून कार्यवाही सुरु आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

ताडोबा-अंधारी व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर झोनला लागून वाहणाऱ्या हुमन नदी (अंधारी) व सिंदेवाही तालुक्यातील सिरकाडा क्षेत्र सिंचनाखाली येणार असल्याबाबत

(३९) ४४९२३ (०७-०५-२०१६). श्री.बाळासाहेब थोरात (संगमनेर) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ताडोबा-अंधारी व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर झोनला लागून वाहणाऱ्या हुमन नदी (अंधारी) व सिंदेवाही तालुक्यातील सिरकाडा गावालगत सिंचनाखाली येणार आहे तसेच परिसरातील १५ तलाव पाण्याने पूर्ण भरलेले रहाणार असल्याने पाण्यासाठी वाघ जंगलाच्या बाहेर पडणार नसल्याचे डिसेंबर २०१५ दरम्यान निदर्शनास आले आहे, ही बाब खरी आहे काय,

(२) असल्यास, राष्ट्रीय व्याघ्र संवर्धन प्राधिकरणाच्या अहवालामुळे हा प्रकल्प बंद पडण्याच्या मार्गावर असून यावर तंत्र मंडळीची समिती गठीत करून सकारात्मक मार्ग काढल्यास हा प्रकल्प पूर्ण होऊ शकतो यासाठी शासनाने कोणती ठोस भूमिका घेतली आहे काय,

(३) सदर तपशील उपलब्ध नसल्यास, त्यामागील विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही, तथापि, ताडोबा-अंधारी व्याघ्र प्रकल्पाच्या बफर झोनला लागून वाहणाऱ्या हुमन नदी (अंधारी) वर सिंदेवाही तालुक्यातील सिरकाडा गावालगत हुमन नदी प्रकल्प प्रस्तावित आहे. सदर प्रकल्पात १९२५.५५ हेक्टर वनक्षेत्र बाधित होणार असून सदर जमिन वळतीकरणास केंद्र शासनाने दि.०३/०२/२००४ रोजीच्या पत्रान्वये तत्वतः प्रदान केली आहे.

राज्य शासनाने दिनांक ०५/०५/२०१० रोजी ताडोबा-अंधारी व्याघ्र प्रकल्पातील कोर क्षेत्राभोवतीचे क्षेत्र हे बफर झोन म्हणून अधिसूचित केल्यामुळे हुमन नदी प्रकल्पातील बाधित १९२५.५५ हेक्टर क्षेत्रामध्ये अंतर्भूत झाले आहे.

(२) व (३) केंद्र शासनाने दिनांक १९/०८/२०१४ रोजीच्या पत्रान्वये Human River Irrigation Project vis-a-vis the identified tiger corridor linkage साठी समिती गठीत केली असून सदर समितीने प्रत्यक्ष स्थळ पाहणी करून अहवाल राष्ट्रीय व्याघ्र संवर्धन प्राधिकरण, नवी दिल्ली यांना सादर केला आहे. राष्ट्रीय व्याघ्र संवर्धन प्राधिकरण, नवी दिल्ली यांनी समितीने सूचविलेल्या पर्यायांच्या अनुषंगाने आवश्यक कार्यवाही करून अहवाल सादर करण्यास दि. ०३/१२/२०१५ रोजीच्या पत्रान्वये राज्य शासनाने कळविले आहे.

समितीने सुचविलेल्या पर्यायांच्या अनुषंगाने प्रकल्प यंत्रणेचे अभिप्राय प्राप्त करून त्याबाबतचा अहवाल सादर करण्यास अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांना कळविण्यात आले आहे.

नागपूर येथील गोरेवाडा प्राणिसंग्रहालयात येणाऱ्या पर्यटकांची प्रवेश शुल्क व पार्किंगच्या नावावर प्रचंड आर्थिक लुट होत असल्याबाबत

(४०) ४६१५१ (०७-०५-२०१६). श्री.विकास कुंभारे (नागपूर मध्य) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नागपुर येथील गोरेवाडा प्राणिसंग्रहालयात येणाऱ्या पर्यटकांची प्रवेश शुल्क व पार्किंगच्या नावावर प्रचंड आर्थिक लुट होत असल्याचे माहे जानेवारी, २०१६ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,
- (३) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले आहे व त्यानुषंगाने पर्यटकांवर होणारा आर्थिक भूदंड थांबविण्यासाठी कोणती कार्यवाही करण्यात आली
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२८-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

(२), (३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**चांदोली अभयारण्य (जि.कोल्हापूर) वाढीसाठी निवळे, तणाळी, कुलाचीवाडी, चांदोली गावे
विस्थापित केलेल्या मागण्याबाबत**

(४१) ४६६९८ (०७-०५-२०१५). श्री.प्रकाश आंबटकर (राधानगरी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) चांदोली अभयारण्य (जि.कोल्हापूर) वाढीसाठी निवळे, तणाळी, कुलाचीवाडी, चांदोली ही गावे सन १९९८ रोजी विस्थापित झाली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, विस्थापित अभयारण्यग्रस्त लोकांच्या वसाहतींच्या विविध मागण्या गेली १७ वर्षे होऊन अद्याप पूर्ण झालेल्या नाहीत, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासन स्तरावरून कोणती उपाययोजना करण्यात आली आहे नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) दिनांक १६.०९.१९८५ च्या शासन अधिसूचनेन्वये चांदोली अभयारण्या घोषित करण्यात आले आहे. कोल्हापूर जिल्ह्यातील चांदेल, ढाकाळे, तनाळी, तांबवे, सोनार्ली, निवळे, वाडीहुंडब, कर्डे व दुर्गेवाडी या ९ गावांचा चांदोली अभयारण्यात समावेश आहे. वाडीहुंडब, कर्डे व दुर्गेवाडी ही ३ गावे वारणा प्रकल्पान्वये विस्थापित करण्यात आलेली आहेत. तसेच चांदेल, ढाकाळे, तनाळी, तांबवे पैकी कुल्याचीवाडी, सोनार्ली धनगरवाडा व निवळे ही ६ गावे चांदोली अभयारण्यामुळे, अंशतः वारणा प्रकल्पामुळे व भूकंप प्रवणक्षेत्रात येत असल्यामुळे दिनांक ३१.०३.१९९५ चे शासन निर्णयान्वये त्यांचे विस्थापन सन १९९८-९९ मध्ये करण्यात आले आहे.

(२) चांदोली अभयारण्यातील ६ गावातील प्रकल्पग्रस्तांचे पुनर्वसनासाठी कोल्हापूर जिल्ह्यात १३ ठिकाणी नागरी वसाहती स्थापन करण्यात आलेल्या आहेत. सदर नागरी वसाहती स्थापन करण्यात आलेल्या आहेत. सदर नागरी वसाहतीमध्ये देय १८ नागरी सुविधांपैकी १३ नागरी सुविधा देण्यात आल्या असून उर्वरित नागरी सुविधांची कामे प्रगतीपथावर आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

वन्यजीवांच्या पाणीहक्कांची अंमलबजावणी करण्याबाबत

(४२) ५०२९३ (०७-०५-२०१६). डॉ.पतंगराव कदम (पलूस कडेगाव), अॅड.यशोमती ठाकूर (तिवसा), श्री.विजय वडेहीवार (ब्रम्हपूरी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात संरक्षित वनामध्ये वन्यप्राण्यांसाठी पाण्याची सोय करण्यात येते, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, इतर जंगलामध्ये पाणीपुरवठ्याची सोय नसल्यामुळे वन विभागाने स्वतःच्या सोयीसाठी सीमा आखल्या असल्या तरी वन्यप्राण्यांना सीमेचे बंधन नसल्यामुळे पाण्याची सोय जंगलात नसल्यामुळे ते अनेकदा पाण्याच्या शोधात संरक्षित क्षेत्राबाहेर येतात, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, वन्यप्राणी आपली होम रेंज ओलांडून बाहेर पडत असल्याने मानव व वन्यजीव संघर्ष उफाळून वन्य प्राण्यांवरील हल्ल्यात वाढ होत आहे, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, वाघ सुमारे १०० कि.मी. पर्यंत स्थालांतर करत असून इतर वन्यप्राण्यामध्ये एवढी क्षमता नसल्यामुळे त्यांच्यासाठी पाण्याची सोय उपलब्ध वन क्षेत्रातच करणे आवश्यक असताना ताडोबा, मेळघाट, नवेगाव, नागझिरा, पेंच, बोर, सह्याद्री या सहा व्याघ्र प्रकल्पाव्यतिरिक्त याची अंमलबजावणी होत नाही, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, याप्रकरणी शासनाने काही चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार वन्यप्राण्यांसाठी संरक्षित क्षेत्रात जलसाठे बांधण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१३-०६-२०१६) : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

वन्यप्राणी अधिक चांगल्या अधिवासाच्या शोधात किंवा प्रजननासाठी भ्रमंती करीत असतात. त्याकरीता कित्येकदा एका संरक्षित क्षेत्रातून दुस-या संरक्षित क्षेत्रातसुध्दा ते भ्रमण करतात, ही सर्वथा नैसर्गिक प्रेरणा आहे.

(३) हे खरे नाही.

वन्यप्राणी भ्रमण करीत असताना मानव-वन्यप्राणी संघर्षाच्या काही घटना घडतात.

(४) हे खरे नाही.

(५) वन्यप्राण्यांसाठी संरक्षित क्षेत्रात पाण्याच्या पाण्याची सोय उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात येतात.

- कृत्रिम पाणवठे, बोरवेल, खोदतळे, वनबंधारे इत्यादी तयार करण्यात येतात.
- प्रत्येक कृत्रिम पाणवठ्यावर नियमितपणे पाणीपुरवठा होईल अशी व्यवस्था करण्यात येते.
- जंगलातील कृत्रिम पाणवठ्यांची नियमितपणे देखभाल करण्यात येते.
- नैसर्गिक जलस्त्रोतांचा शोध घेऊन नवीन पाणवठे तयार करण्यात येतात.
- आवश्यकतेनुसार नैसर्गिक पाणवठ्यांमधील गाळ काढण्यात येतो व खोलीकरण करण्यात येते.

- कृत्रिम पाणवठ्यावर वन्यप्राण्यांना पिण्यासाठी पाणी उपलब्ध करून देण्यासाठी काही ठिकाणी सौर पंप बसविण्यात आलेले आहे.
- काही ठिकाणी कृत्रिम पाणवठ्यांना टँकरद्वारे पाणीपुरवठा करण्यात येतो.

नागपूर जिल्हयातील उमरेड क-हांडला व्याघ्र प्रकल्पात खाजगी संस्थेकरीता वाघाच्या शुटींगसाठी गाईचा बळी दिल्याबाबत

- (४३) ५०८२१ (०७-०५-२०१६). श्री.विजय वडेहीवार (ब्रम्हपूरी), श्री.कृष्णा गजबे (आरमोरी), श्री.राजेश काशीवार (साकोली) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) एका खासगी संस्थेला नागपूर जिल्हयातील उमरेड क-हांड अभयारण्यातील प्रकल्पात वाघ शिकार करीत असल्याचे लाईव्ह शुटींग करायचे असल्यामूळे त्यांनी उमरेड क-हांड व्याघ्र अभयारण्यातील वनपरिक्षेत्र अधिकाऱ्यासोबत थेट संपर्क साधून आर्थिक व्यवहाराच्या चर्चेच्या माध्यमातून वनपरिक्षेत्र अधिकाऱ्याच्या संगनमताने वाघाचे लाईव्ह शुटींग करण्याचे ठरविण्यात आले असता याकरीता एक गाय आणि वासरू विकत घेण्यात आले असून अगोदर गायाला जंगलात बांधून वाघ शिकार करीत असल्याचे थेट लाईव्ह शुटींग करण्यात आल्यानंतर पुन्हा काही दिवसांनी गाईच्या वासरूला अभयारण्यातील खोद तलावाशेजारी बांधून वाघ शिकार करीत असल्याचे थेट लाईव्ह शुटींग करण्यात आल्याची धक्कादायक व संतापजनक माहिती दिनांक १६ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी वा त्या सुमारास निर्देशनास आली आहे, हे खरे आहे,
- (२) असल्यास, उमरेड क-हांड अभयारण्यामध्ये वनविभागातील अधिकाऱ्यांच्या संगनमताने व आर्थिक देवाणघेवाणातून नेहमीच अवैध कामे होत असून नुकतेच अभयारण्यातील प्रवेशद्वाराजवळच मोठया प्रमाणात दारूच्या बाटलांचे ढिग सापडले, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या गंभीर प्रकरणाची राज्य शासनाने चौकशी केली आहे काय वा करण्यात येत आहे,
- (४) असल्यास, या गंभीर प्रकरणाबाबत वनअधिकाऱ्यासह सदर संस्थेवर कोणती कार्यवाही करण्यात आलेली आहे वा करण्यात येणार आहे,
- (५) नसल्यास, याबाबत अद्यापही कोणतीच कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) व (२) हे खरे नाही.
(३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

ठाणे व मुंबई या शहरांना जोडणारा अकोले तोलारखिंड हा जवळचा रस्ता आहे मात्र वनविभागाची मान्यता न मिळाल्याने या रस्ताचे काम प्रलंबित असल्याबाबत

(४४) ५१३६१ (०७-०५-२०१६). श्री.पांडुरंग बरोरा (शहापूर), श्री.वैभव पिचड (अकोले), श्री.राहुल जगताप (श्रीगोंदा), श्री. जितेंद्र आव्हाड (मुंबा-कळवा) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) ठाणे व मुंबई या शहरांना जोडणारा अकोले तोलारखिंड हा जवळचा रस्ता आहे मात्र वनविभागाची मान्यता न मिळाल्याने या रस्ताचे काम प्रलंबित आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) तसेच चोंडे ते घाटघर रस्ताही ठाणे व मुंबई या मार्गाला जवळचा रस्ता आहे तथापि वनविभागाच्या मान्यतेअभावी याही रस्त्याचे काम प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर रस्त्यांना वनविभागाची मान्यता मिळणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) अद्याप कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (०७-०६-२०१६) : (१) कोतुळ ते तोलारखिंड रस्त्यांच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक वनजमिनीच्या वळतीकरणाचा व वनविभागाशी संबंधित इतर परवानगीच्या अनुषंगाने प्रस्ताव सादर करण्यात संबंधित यंत्रणेस कळविण्यात आले आहे. तथापि, अद्याप कोणताही प्रस्ताव शासनास प्राप्त झालेला नाही. सदर प्रस्ताव प्राप्त झाल्यावर पुढील कार्यवाही करण्यात येईल.

(२) चोंडे ते घाटघर रस्त्याबाबत वन विभागास वनजमिनीच्या वळतीकरणाचा प्राप्त झालेला नाही. असा प्रस्ताव प्राप्त झाल्यास पुढील कार्यवाही करता येईल.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे सालई-मोगरा (जि.नागपूर, ता.पारशिवनी) येथील आदिवासी बहुसंख्य गावाचे पंच वन विभागाच्या वन्यजीव प्रल्पांतर्गत संपूर्ण गावाचे पुनर्वसन करण्याबाबत

- (४५) ५१५५१ (०७-०५-२०१५). श्री.डि मल्लीकार्जुन रेड्डी (रामटेक) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) मौजे सालई-मोगरा (जि.नागपूर, ता.पारशिवनी) येथील आदिवासी बहुसंख्य गावाचे पंच वन विभागाच्या वन्यजीव प्रल्पांतर्गत अर्ध्या गावाचे पुनर्वसन होत असून संपूर्ण गावाचे पुनर्वसन करण्याची मागणी स्थानिक नागरिकांची असल्याचे निवेदन स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी माहे डिसेंबर २०१५ च्या तिसऱ्या आठवड्यात वा त्या सुमारास दिले, हे खरे आहे काय,
  - (२) असल्यास, शासनाने चौकशी केली आहे काय,
  - (३) असल्यास, चौकशीअंती मौजे सालई-मोगरा (जि.नागपूर, ता.पारशिवनी) तील या आदिवासी बहुसंख्य गावाचे पंच वन विभागाच्या वन्यजीव प्रल्पांतर्गत संपूर्ण गावाचे पुनर्वसन करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
  - (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) व (२) श्री.डी. मल्लीकार्जुन रेड्डी, विधान सभा सदस्या यांनी मौजा सालई-मोगरा या गावाचे बफर झोनमध्ये समावेश करून पुनर्वसन करावे असे दिनांक २५.१२.२०१५ रोजी निवेदन दिले आहे.

मौजे सालई-मोगरा हे गाव पेंच व्याघ्र प्रकल्पाचे बफर झोनच्या सिमेपासून १ कि.मी. पेक्षा जास्त अंतरावर आहे. प्रचलित शासन धोरणान्वये ज्या गावांचा समावेश उभयारण्य, राष्ट्रीय उद्यान, व्याघ्र प्रकल्पांचे आहे, त्याच गावांचे पुनर्वसन करण्यात येते.
(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मेळघाट (जि.अमरावती) येथील धारणी तालुक्यातील राळेगाव या जंगलामध्ये
आग लागून जंगलाचे नुकसान झाल्याबाबत**

(४६) ५२१३३ (०७-०५-२०१६). श्री.प्रभुदास भिलावेकर (मेळघाट) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मेळघाट (जि.अमरावती) येथील धारणी तालुक्यातील राळेगाव या जंगलामध्ये आग लागून जंगलाचे नुकसान झाले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्याच दिवशी अस्वलाचा मृतदेह संशयास्पद आढळून आला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने शासन कोणती कार्यवाही करणार आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२९-०६-२०१६) : (१) धारणी तालुक्यात राळेगाव हे गाव नाही. जंगलात आगी लागण्यात हे खरे आहे. पृष्ठभागावरील पालापाचोळा व गवताचे नुकसान झाले आहे.
(२) माहे फेब्रुवारी, २०१६ मध्ये पश्चिम मेळघाट विभागात अस्वलाचा मृत्यू झाला हे खरे आहे. तथापि, अस्वलाचा मृत्यू आगीमुळे झाला नसून डोक्याला इजा होऊन झाला आहे त्याप्रमाणे शवविच्छेदन अहवालात नमूद आहे.
(३) व (४) अस्वल मृत्यू प्रकरणी प्रथम वनगुन्हा नोंदविण्यात आला असून पुढील चौकशीसुरु आहे.

**नवेगांवबांध राष्ट्रीय उद्यान (जि.गोंदिया) मध्ये वन्यजीव विभागाअंतर्गत कॅम्पवर काम
करणाऱ्या ३१ वनमजुरांना पुर्ववत कामावर घेण्याबाबत**

(४७) ५२४६८ (०७-०५-२०१६). श्री.राजेश काशीवार (साकोली), श्री.चरण वाघमारे (तुमसर), श्री.कृष्णा गजबे (आरमोरी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
(१) नवेगांवबांध राष्ट्रीय उद्यान (जि.गोंदिया) मध्ये सन २००१ पासून सन २०१३-१४ पर्यंत वन्यजीव विभागाअंतर्गत कॅम्पवर काम करणाऱ्या ३१ वनमजुरांना कोणतीही पुर्नसुचना न देता कामावरून काढून टाकण्यात आले, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, सदर वनमजुरांकडून शासन व जिल्हाप्रशासनाकडे पुर्ववत कामावर घेऊन बारा महिने काम देण्यात यावे, अशा मागणीचे निवेदन पाठविण्यात आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर वनमजुरांना पुर्ववत कामावर घेण्यासंबंधी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करणार आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

(२) व (३) दिनांक ३०.१०.२०१५ रोजी निवेदन देण्यात आलेले होते. सदर मजूर हंगामी मजूर असल्याने, आवश्यकता भासल्यास हंगामी कामासाठी घेण्यात येत होते. मजुरांची सेवा कोणत्याही परिस्थितीत ३ महिन्यापेक्षा जास्त कालावधीसाठी ठेवण्यात येवू नये, असे आदेश आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्पात नियम डावलून मुख्य वनसंरक्षकांनी केली मित्रासोबत जंगल सफारी

(४८) ५३०२५ (०७-०५-२०१६). श्री.विजय वडेईवार (ब्रम्हपूरी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव) यांनी ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्पात नियमाला डावलून प्रधान मुख्य वनसंरक्षक आणि त्यांच्या मित्रांनी नियम धाब्यावर बसवून पायी फिरणे, ताडोबातील वाघ संरक्षक क्षेत्रातील येनबोडी पाणवट्यावर काही वाघ पाणी पिण्यासाठी आले असल्याचा कॉल वनअधिका-यांना येताच प्रधान मुख्य वनसंरक्षकांनी आपल्या मित्रांसह असलेले वाहन त्या दिशेने नेवून मित्रासोबतच वाघाच्या शोधात पायी फिरले असल्याची धक्कादायक व संतापजनक प्रकार दिनांक ३ मार्च २०१६ रोजी निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त घटनेच्या काही दिवसापूर्वी एका कंत्राटदाराने वन अधिकाऱ्यांच्या संगनमताने मोटर सायकलवर जंगल सफारी करून वनप्राणांचे काढलेले छायाचित्र वाटसाफ आणि फेसबुक वर टाकण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणाची राज्य शासनाने चौकशी केली आहे काय वा करण्यात येत आहे,
- (४) असल्यास, चौकशीनुसार संबंधितावर कोणती कार्यवाही करण्यात आलेली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (५) अद्यापही कोणतीच कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर हे वन्यजीव विभागाचे

प्रमुख असल्याने वन्यजीव अधिनियम, १९७२ अन्वये वन्यजीव अभ्यास/व्यवस्थापन/ संरक्षण व क्षेत्रिय कामाची पहाणी करण्यासाठी शासकीय अधिकारी व कर्मचाऱ्यांसोबत संरक्षित क्षेत्रात पायी फिरणे हे त्यांचे कर्तव्य आहे.

(२), (३), व (४) एका कंत्राटदाराला कोर क्षेत्रामध्ये शासकीय काम करण्याचे आदेशात दिलेल्या अटी व शर्तीचे उल्लंघन करून विनापरवानगी वन्यप्राण्यांचे काढलेले छायाचित्र वॉटसअप आणि फेसबुकवर टाकल्याचे निदर्शनास आले असल्याने संबंधितास समज देवून उपद्रव शुल्क (दंड) म्हणून रु. २,५००/- वसूल करण्यात आलेले आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

जिंतूर (जि.परभणी) तालुक्यातील विशेषतः चारठाणा येथे वृक्षतोड सुरु असल्याबाबत

(४९) ५३०७३ (०७-०५-२०१६). श्री.अर्जुन खोतकर (जालना) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) परभणी जिल्ह्यातील जिंतूर तालुक्यातील विशेषतः चारठाणा येथे वृक्षतोड सुरु असल्याचे माहे फेब्रुवारी, २०१६ च्या सुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, मात्र वन विभागाचे कार्यालय तालुक्याच्या ठिकाणी असून या कार्यालयात अधिकारी किंवा कर्मचारी कधीच उपस्थित नसतात, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या वृक्षतोडीबाबत वन अधिका-यांकडे तक्रारी करूनही कोणतीच कारवाई केली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१), (२) व (३) हे खरे नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

गोंदिया जिल्ह्यातील नवेगाव, नागझिरा, व्याघ्र प्रकल्पलगतच्या राष्ट्रीय महामार्गावर वाहनाखाली येऊन दरवषी २०-२५ वन्यप्राणी मृत्यूमुखी पडत असल्याची बाब

(५०) ५३४०६ (०७-०५-२०१५). श्री.गोपालदास अग्रवाल (गोंदिया), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) अभयारण्य तसेच व्याघ्र प्रकल्पलगतच्या राष्ट्रीय महामार्गाच्या निर्मिती दरम्यान वन्य प्राण्यांच्या सुरक्षेकरिता प्रभावी उपाययोजना केल्या गेल्या नसल्याने गोंदिया जिल्ह्यातील नवेगाव, नागझिरा, व्याघ्र प्रकल्पलगतच्या राष्ट्रीय महामार्गावर वाहनाखाली येऊन दरवषी २०-२५ वन्यप्राणी मृत्यूमुखी पडत असल्याची बाब डिसेंबर, २०१५ च्या सुमारास निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास प्रकरणी शासनाने अधिक चौकशी केली आहे काय,
(३) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार महामार्गावरील वाहनाखाली येऊन वन्य प्राण्यांची मृत्यू होऊ नये म्हणून कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (१४-०६-२०१६) : (१) व (२) नवेगाव-नागझिरा व्याघ्र प्रकल्पालगत भंडारा व गोंदिया वनविभागात राष्ट्रीय महामार्ग क्रमांक ६ आहे. सदर भागात जंगलातील वन्यप्राण्यांचा वावर आहे. रात्रीच्या वेळी वन्यप्राणी पाणी पिण्यासाठी शिकारीच्या मागावर तसेच एका वनक्षेत्रातून दुसऱ्या वनक्षेत्रात स्थलांतर करत असताना महामार्गावर चालणा-या वाहनाच्या धडकेमुळे अपघात होतात किंवा मृत्यूमुखी पडतात. ह्या भागात सन २०१३ मध्ये १०, २०१४ मध्ये २ तर २०१५ मध्ये ९ व २०१६ एप्रिल अखेर १ प्राण्यांचा मृत्यू झाला आहे.

(३) महामार्गावरील वाहनाखाली येऊन वन्यप्राण्यांचा मृत्यू होऊ नये म्हणून खालीलप्रमाणे उपाय योजना करण्यात येतात.

- वन्यप्राण्यांना राष्ट्रीय महामार्ग क्रमांक-६ सुरक्षितरित्या पार करण्याकरीता वनविभागाने सुचविल्याप्रमाणे राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण मार्फत ३ ओवर पासेस/अंडर पासेस तयार करण्यात येत आहेत.
- राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण नागपूर यांना महामार्गावर वन्यप्राण्यांच्या मृत्यूंच्या घटना टाळण्यासाठी योग्य त्या उपाययोजना करण्यासाठी गती अवरोधक उभारणे, वाहने हळू चालवण्याबाबत रस्त्याच्या दुतर्फी सूचना फलक लावण्यात यावे अशी विनंती करण्यात आलेली आहे.
- वन्यप्राणी पिण्याच्या पाण्याच्या शोधात जंगलाबाहेर राष्ट्रीय महामार्गावर येऊ नये म्हणून जंगलातच पिण्याच्या पाण्याची सोय करून देण्यात आलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

डॉ. अनंत कळसे
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.